

YA:SUKUNU HIDO TABO

MAKATE

MIYA:TIYA:

**Yoneko Tawakalubi Beyamo Wadulateledawate Godokono Tabo
Dolamagiya:**

Ma:t 3:1-12; Luk 3:1-18; Yon 1:19-28

1 ¹Ya:su Kelisoko ba: Godokono Oemedawala ba:gala ebenu Gudula,
ba:bene Ya:sukunu Hido Tabo da:tupuimiya: ba:moe ba:be mabula.
²Ba: hibila, Godote dopamo ebenu ukui hawakalimidawa Aisayako
ipuwado Kelisokono pe komoma: ebenu Bukamo tabo ba:ma ka:na
miya:tiya;

“Nale Kelisokono dopo hapuamo naenu tabo atadawa
kopoemema:nemo,
ebetu ebenu gabo kopihiduumima:.*

³Iyo, lumagiti dito hopolo tabo ba:ma ka:na ibulu kopegoema:ne,
‘Kodawoenu gabo na:hiduima:la;
ebenu gabo na:tuputupuima:la!’”*

⁴Ba:be mabuma: Yonete a:puluhukuya:. Ebetu tawakalubi dito hopolo
beyamo ba pewadulatele Godokono tabo ba:ma ka:na polamagiya:
“La:enu kubane ohobila:te beyamo aduti komo lawema: na:pelama:la;
ba:bene Godote la:enu kuba egebolelamete kadodoholelamema:na:ta.”*

⁵Ba:bema: tawakalubi hiliyonomate Yudiya hopone ba:gala Yelusalema
ko habane tolamiya: Yonekono tabo ulihoma:, ba:bene iba:te ibino kuba
da:nehawakalilameholiya:, Yonete ibi Yodane Tulilo beyamo ba:bo
wadulatiya:. ⁶Ba:ba tetelo Yonekono emede komo komopino emede
komo huiyaha:, mabu ebetu ka:molo-goe ipo kuba kaliko kau-goe

* 1:2 Ma:l 3:1 * 1:3 Ais 40:3 * 1:4 Oel 13:24; 19:4

tama kamaka:go pulinakui, ba:gala ebena baa: wawaka ba:gala molo benahanakui.*

⁷Yonete Godokono tabo ba polamagi na:goiya, “Eta lumagiti naeno gala hapuni ba:pena. Ebena helo konomote naeno helo na:gogolona, ba:bema: na hidoenoha: nale hopamo tudiwatate ebena nato ukulalemema:.” ⁸Nale la: beyamo wadulatelemata, huiyatiya ebete Godokono Gobogobamo la: kopewadulatelema:na:ta.”

Yonete Ya:suku Beyamo Dadutiya:

Ma:t 3:13-17; Luk 3:21-22

⁹Ba:ba tetelo Ya:suku Galili hopeno Nasalete habane pete, Yonete Yodane Tulilo ebe beyamo ba:bo adutiya. ¹⁰Ya:suti beyane ba podolo ba:ba tetenomolo Godote ebena Hunu Haba a:hiya:midutalo ba:bo umiya, ba:bene ebete Godokono Gobogobo bumiya: ebetamo gimai holamo da:pihitigutiya. ¹¹Ba:bene tabote Hunu Habane ba:ma ka:na pihitiguya, “Ama: naeno kapiya Gudunomolata. Na ama:tamo na:kalakalutamo.”*

Saitanate Ya:suku Kuba Gabamo Kemogabuimima: Ebetamo

Duluhukuya:

Ma:t 4:1-11; Luk 4:1-13

¹²Ba:ba tetenomolo Godokono Gobogobote Ya:suku dito hopamo na:magatuya, ¹³ba:bene ebete dito hopolo 40 hegela ba nemedede, Saitanate kuba gabamo kemogabuimima: ebetamo ba:bo uluhukuya. Ba:bolo hiya:hiya: helohelo ilinate na:pola:nuya, huiyatiya Godokono nopopa:te ebe na:buiya:minutiya:.*

Ya:suti Ebena Oko Da:tupuimiyaya:

Ma:t 4:12-17; Luk 4:14-15

¹⁴Ba:bene gabomana:te Yoneko du genamamo dihatiya, ba:ba tetelo Ya:suti Galili hopamo Godokono Hido Tabo olamaga:go ba:bo piya:.* ¹⁵Ebete na:pegoiya, “Hido tete ba: a:pe. Godokono Ko Gawadalagima: eda: tete tatalila, ba:bema: la:eno kubane ohobila:te Hido Tabo hibima: na:mida:la:.”*

Ya:suti Daha Uwateholepi Netewa-netewa Duwatiya:

Ma:t 4:18-22; Luk 5:1-11

¹⁶Ba:bene Ya:suku Galili Bobo dododo ba tonato, ebete daha uwateholepi netewapi ba:bo nulamiya, Saimonoko ba:gala ebena ekawi

* 1:6 2Gaw 1:8; Ma:t 11:8 * 1:7 Oel 13:25

* 1:11 Ohale 2:7; Ais 42:1; Ma:t 12:18; Mak 9:7 * 1:13 Ohale 91:11-13 * 1:14 Mak 6:17

* 1:15 Ma:t 3:2

A:nduluku iba:te daha kamahamo na:hutiya. ¹⁷Ya:suti iba:tamo na:goiya, “La: na na:ta:mahena:la, ba:bene nale la: tawakalubi uwatepima: komidilima:nemata.” ¹⁸Ba:ba tetenomolo iba:te ibino kamahu miya:palette Ya:suku ba:bo ta:matuya. ¹⁹Ba:bene Ya:suti nanekela:mo gala katote Sebedikono gudu Ya:imesiko ba:gala ebena ekawi Yoneko ba:bo kanulamiya, iba:te ibino bogelo emedehote kamahu bihiduilamiya. ²⁰Ya:suti ibi da:ka:lamiya, ba:ba tetenomolo iba:te ibino nabiwi Sebediko miya:pate Ya:suku ba:bo ta:matuya, huiyatiya ibino nabiwino mani oko dowatihonama: ba:bi komo dubate eba:go bogelo pola:nuya.

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Luk 4:31-37

²¹Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Kapenyama habamo tolamiya. Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo ebete ibino baidi ibubulamehole genamamo tote ibi da:nिया:tulamitiya, ²²iba:te ebena tabamo na:hanohanohutiya, mabu ebete Godokono heloamo iya:tulamitiya: huiyatiya ebe ibino Godokono Tutumu iya:tulamepi huiyaha.*

²³Ba:be atu tetelo kuba gobogobagoeno dubuti ibino baidi ibubulamehole genama gulu na:lutiya, ²⁴ba:bene ebete gaa:tepahalo na:goiya, “Ya:su Nasaletenapi, ama: atamo bada komo na:kododiomena:? Ama: a kubahia:mema: ka:pa:wa? A:iye, na iya:tawala amia:no komo, ama: ba: Godokono Hido-talona Dawalata!”*

²⁵Ya:suti huiyatiya ebe na:kiyahamiya, “Ama: kodakodate, ebegodone nuluhuka!”

²⁶Ba:bene kuba gobogobote gaa:tepahago ba:gala ewagelehago dubuino apene duluhukuya, * ²⁷tawakaluba:te ba:be komoma: na:hanohanohutiya. Etate eta goemenakui, etate eta goemenakui, “Moe badala:ka:? Moe eta hiya: uli iya:tulame komola:ka:? Ba:moe dubuino helo konomola! Numa:la, kubakuba gobogobate ebena tabamo a:papamila!” ²⁸Ba:bema: hibila, ba:be atu hegelalo Ya:sukunu oko owati tabote ba:be Ga:lili hopo konomamo ba: dito tuya, iyo, puya:te ba:bolo demedehonama: ibi hiliyonomate ebena komoma: tabo ba:bo nikiyahuya.*

Ya:suti Saimonokono Moto Kakidubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:14-17; Luk 4:38-39

²⁹Ba:bene Ya:imesiko Yoneko iba:te Ya:sukuba: Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamane pikuliti, Saimonoko A:nduluku ibi netewapino genamamo tolamenomo tolamiya. ³⁰Ba:bolo Saimonokono moto kakidubu ape koe tawetawa:go watitiya, ba:bene tawakaluba:te

* 1:22 Ma:t 7:28-29 * 1:24 Mak 5:7 * 1:26 Mak 9:26 * 1:28 Ma:t 4:24

ba:moe kamenoen komoma: Ya:suku ba:bo ga:lamiya;. ³¹ Ba:bema: Ya:suti ebetamo pete ebe kokotamo da:padipatiya: ebene tawetawete na:wibuya;, ba:bene ba:be kamenate mahigate ibi mabuma: baa: okalimi oko ba:bo tupuimiya:.

Ya:suti Hiliyonomo Temetema:gopi Da:hiduilameniya:

Ma:t 8:16-17; Luk 4:40-41

³² Ba gapogapohona hegelate da:nihila:minaniya;, habaluba:te hiliyonomo temetema:gopi ba:gala kuba gobogobagopi Ya:sutamo ba:bo magaheleniya;, ³³ ba:bene komo ibi hiliyonomate genama gigiho dopo hapulu pepola:nuya;. ³⁴ Ba:ba tetelo Ya:suti ibi ipuwalo komo hiya:hiya: temetema:gopi hiliyonomo hiduilamenate, ba:gala hiliyonomo kuba gobogobo komopa:godone ba:bo oelameniya;. Ba:bi kuba gobogobo iya:tawahala Ya:suku ba: Godogodone piya;, ba:bema: iba:te ebene komo kohawakalimima: ebete tabo ga:la talona bihatelameniya:.*

Ya:suti Ga:lili Hopo Konomolo Godokono Tabo Da:nolamaginakui

Luk 4:42-44

³⁵ Ba:be du tetenomolo owaloho hapuamo Ya:suti ebene u wata bahini mahiganate, ebe ha:kiya tataba hopamo tonate Godokoba: tabo ba:bo nega:laniya:.* ³⁶ Ba:bene duiduiyalo Saimonoko ba:gala ebene mabulubi iba:te Ya:suku ohowadima: da:tolamiya;, ³⁷ iba:te ebe numiti na:nega:lamiya;, “Hiliyonomo tawakaluba:te ama: bohowaditata.”

³⁸ Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya;, “Kubaha;, a kotolamiya;. Nale komo habahabalo Godokono tabo konolamagima:nemo, mabu na ba:bema: piya:mo.”

³⁹ Ba:ba tetelo ebete Ga:lili hopoen hiliyonomo habahabamo tonakui, ba:bene ebete Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama gulu Godokono tabo olamaginakui ba:gala ebete kuba gobogobo tawakaluba:godone akoelamenakui.*

Ya:suti Kuitikuita:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:1-4; Luk 5:12-16

⁴⁰ Ba:bene kuitikuita:goeno dubuti Ya:sutamo pete ebene pupamo pemedete ebetamo koamo ba petoetoe na:pegoiya;, “Amia:no ubi ditama:na, ama:le na kohiduinamema:na:ta.”

⁴¹ Ya:suti ebe koamo malemaletelo ebene kokoto hogaminate ebe ologilo na:goemiya;, “Na ubila, ama: na:hida!” ⁴² ba:bema: ba:ba tetenomolo kuitikuiti temetemetete ebegodone wibote ebe ba:bo hiduya;. ⁴³ Ba:bene Ya:suti ebe ba oeme koamo ba:ma ka:na kiyahamiya;.

* 1:34 Mak 3:10-12 * 1:35 Ma:t 14:23; Mak 6:46 * 1:39 Ma:t 4:23; 9:35

44“*Ama: naeno komoma: tawakalubi akanikiyalama:la: Wadiyala ama: huiyatiya ba:moe tetenomolo tote amia:no ape Godotamo hawa:goeno ikamehodawatamo na:nemutuimiya:, ba:bene hawa:goeno malemale ilina Godotamo akona:nikamiya:, Mosesete dolamagiya: ba:ba ka:na. Ba:be komote tawakalubi kiya:tulamema:ne amia:no temetemete a:wibui.”*

45Huiyatiya ba:be dubuti ba to tawakalubi hiliyonomo na:kiyahalamenatuya:, ba:bema: Ya:suti komo habahabamo hawakala toma: kamodobuya:ha:. Ba:ba tetene tupuimiti ebete huiyatiya dito hopolo emedenami, ba:bene hapuhapuni tawakaluba:te ebetamo pelamenakuya:.

Ya:suti Ape Kodakoda Temetema:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 9:1-8; Luk 5:17-26

2 ¹Ba:bene komo hegela da:wibohuya: Ya:suti Kapeniyama habamo gala na:kapiya:. Ebete ebenu genamalo da:lutiya: tawakaluba:te ulihuya:, ²ba:bema: komo ibi hiliyonomate da:pelamiya:, genama gulu ba:gala gigiho dopo hapulu eta habate kitanuya:ha:. Ba:ba tetelo Ya:suti Godokono tabo iba:tamo ba olamagita, ³netewa-netewa dubate ape kodakoda temetema:goeno dubu ebetamo ba:bo agatuya:. ⁴Mabu tawakalubi hiliyonomate ba:bolo na:pola:nuya:, ba:bi dubate Ya:suku tama:mo tolamema: gabohenola. Ba:bema: iba:te genama hunamo nalehawaminata, Ya:suti kebo ka:la:nuya: iba:te ba:be genamoeno hunu a:himiti temetema:goeno dubu tilago Ya:sutamoma ba:bana nadutiya:. ⁵Ya:suti ibino hibima: midi komo umilamete temetema:goeno dubutamoma na:goiya:, “Hopodalagi, Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta.”

⁶Huiyatiya komo Godokono Tutumu iya:tulamemi ba:bo da:pola:nuya:, iba:te ba:be tabo uliti ibino tepo ipuwalo ba:ma ka:na emalagidolutiya:, ⁷“Ba:moe dubu awagalo kuba tabo badama: ka:goe Godokono holoholo hapulu? Kuba egeboledawa potela:ka? Ba: Godoko kapiyala!”

⁸Ba:ba tetenomolo Ya:suti iya:tawuya: iba:te bada komoma: ukui da:miya:titiya:, ba:bema: ebete iba:tamo na:goiya:, “Mabu keka: la:eno tepo ipuwalo ba:moi komo demalagidolitama? ⁹Ba:moe tabo kodakodala:ka: nale ba:moe temetema:goeno dubutamoma goema:, ‘Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta?’ O ba:moe eta tabo goema: kodakodala:ka:, ‘Mahigate, amia:no tilo lawete na:toa?’ ¹⁰Ba:bema: nale la: kiya:tulamema:nemata, na Tawakalubino Naniwigodolo^a helo bitana ba:moe hopolo tawakalubino kuba egebolelamete kadodoholelamema:.” Ba:bene ebete ape kodakoda temetema:goeno dubutamoma na:goiya:,

^a **2.10** Tawakalubino Naniwi ba: Ya:sukunu mahilo etala. Ebe ba: tawakalubi hiliyonomoeno Naniwila, atumu Godoko ba: aeno Nabiwila.

* **1:44** Hawi 14:1-32

11 “Nale ama: begoememata, na:mahiga! Amia:no tilo mokopa:midate genamamo na:toa.”

12 Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate ebe ba umita, ba:be dubuti mahigate ebena tilo lawete tiyonomolo ba:bo tuya:, ba:bema: iba:te hibinomolo hanohanoholo na:ga:luya:, “Godoko hunamo nadipata:la. A dopamo ba:mako komo kuminakuiha!”

Ya:suti Libaiko^b Da:ka:miya:

Ma:t 9:9-13; Luk 5:27-32

13 Ba:ba tetelo Ya:suti Ga:lili dodamo gala na:katuya:, ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebetamo da:pelamiya:, ebete ibi ba:bo iya:tulamiya:. 14 Ba:bene ebete ba petonato A:lapiyasikono gudu Libaiko ba:bo numiya, ebe ta:kese uwatedawala, ebete ebena oko habalo lutiya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Na na:ta:mahena:,” ba:bene ebete mahigate Ya:suku na:ta:matuya:.

15 Ba:bene tete nanekele da:petuya: Ya:suti ebe ta:matapa:go Libaikono genamalo ahiditi baa: ba nahuta, komo ta:kese uwatepi ba:gala Godokono Tutumu uwateha:pi iba:go na:pola:nuya:, mabu hibila, ba:makomako tawakalubi hiliyonomate Ya:suku beta:matuya:. 16 Babema: komo Pa:lisi kapiyuimipino^c tutumu iya:tulamepi iba:te ba:be komo dumiya:, iba:te Ya:suku ta:matapa:tamo na:ga:luya:, “Ebete ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala Godokono Tutumu uwateha:pa:go baa: badama: ka:nanako?”

17 Ya:suti ba:be tabo uliti iba:tamo na:goiya:, “Hidohido tawakaluba:te dogetatamo a:katolama:mena:, huiyatiya tawetawa:gopa:te kotolamema:na. Iyo, puya:te ha:kiya da:ga:lanana, ‘A hidohido tawakalubila,’ na ba:bakobako tawakalubi uwatema: kapiya:ha. Na huiyatiya kubakuba tawakalubi kapiya uwatema: piya:mo, iba:te na kota:mahenema:.”

Godokono Oko Owatima: Baa: Nahaheno Pola:na Komo

Ma:t 9:14-15; Luk 5:33-35

18 Eta tetelo Yoneko ta:matapi ba:gala Pa:lisi kapiyuimi watowatopino ta:matalepi iba:te baa: nahaheno pola:nuya:. Ba:bene komo tawakaluba:te Ya:sutamamo pelamete ebe na:palatediya:, “Keka: mabu Yoneko ta:matapi

^b 2.12 Buka ka:lamiholeadawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Libaikono eta mahilo ba: Ma:tiyutila. ^c 2.16 Ya:suku tetelo Pa:lisi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala. Godote ibino iniwala:tamo Moseseko ipuwado dikalamiya: ba:bi Tutumu Tabo, ba:gala ibino iniwala:te ha:kiya kebe komokomo koko kukalama: da:ga:lanama, Pa:lisi tawakaluba:te ba:bi hiliyonomo komamo hidonomamo papamila:hanakuya:, ba:bene iba:te tawakalubi ba:ma ka:na ba iya:tulamena, puya:te ibino tabamo papamila:haheno iba:te ibi kubapima: ga:late iba:go kakapiyuiminakuiha.

ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi iba:te hiya:hiya: tetelo baa: nahaheno da:pola:nanaka Godokono oko owatima:, huiyatiya ama: ta:matapa:te baa: nahaheno a:kapola:nala:?”

¹⁹Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Dubuti kamena da:lawemene, ba:ba tetelo ebena mabuluba:te poko habalo baa:heno dito ba:ka:pola:namena:? Ao, wadiyaha! Ebete iba:go ba pola:na poko baa: kapimilo konahama:na.

²⁰Huiyatiya kamena uli lawe dubuti ebena kamena eta habamo magata tete ba: na:pe, hibila, ba:be hegelalo ebena mabuluba:te ibino tepo temeteme komoma: baa: nahaheno kopola:nama:na. Ba:bema: numa:la:, ka:lo ba: la:eno kalakalago baa: naha tetela mabu nale la:go bemedenamou.”

Pakala Emede Komo Ba:gala Uli Emede Komo

Ma:t 9:16-17; Luk 5:36-39

²¹Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Lumagiti uli kaliko hapu pakala kalikoeno bolagala:mo a:kakohomehamene. Ebete ba:ma ka:na dododimini, uli kaliko haputi pakala kaliko kanagiya:midalema:ne, ba:bene bolagalete konomoma: keda:ma:ne. ²²Atu gabodo lumagiti pakala gautu-goe tama kalila:mo uli gao beya a:kahaminamene, mabu uli gao beyate pakala tama kalili ka:na:ta:pumima:ne, ba:bene gao beyate hakamo ka:ka:la:te gao beya ba:gala kalili ibi netewate kapiya tetelo kokubakubahama:na. Ba:moe mabuma: iya:tawadawate uli gao beya uliuli tama kalili kapiyamo ba:haminahanakomene.”

Okoha: Talona Hegelalo Komo

Ma:t 12:1-8; Luk 6:1-5

²³Yu tawakalubino eta okoha: talona hegelalo Ya:suti ebe ta:matapa:go kona pali ipuwado ba petolamenato, ebe ta:matapa:te kona konahama: kapiyakapiya kubakubadopo ba:bo newakalamiya:. ²⁴Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:sutamo na:ga:luya:, “Numa:, ama: ta:matapa:te okoha: talona hegela badama: kadikanalita?”*

²⁵Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Wadiyala Godote ebena Bukamo da:miya:tiya:, la: ba:be komo nemalagidolala:. Da:ibiditamo kuba tete da:piya:, ebete ebena wapata:lamepa:go baa:ma: da:kapemitiya:, ba:bene ebete bada komo kododiya:?” ²⁶Ebete Godokono Genamamo nodolote, ba:be Genamoeno okopa:te Godotamo da:miya:tenakui ba:be talona baa: ebete a:nenahuya:. Numa:la:, aeno tutumu tabote a biya:tua:mena Godotamo hawa:goeno ikamehopa:te ba:be baa: ha:kiya nahanaka, komo tawakaluba:te naha talonala. Huiyatiya Da:ibiditi ba:be baa: nahate eba:go wapata:lamepa:tamo dikalameholiya:, Godote ba:be komo kubama:

* 2:24 Tutumu 23:25 * 2:25 1Sa:m 21:1-6

kagoiya:ha. Ba: hibila, ba:moe komote Abayatakono tetelo uluhukuya, ebe Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawala.”*

²⁷Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Numa:la, Godote okoha: talona hegela tawakalubi owalubilima: ba ododi, ebete ubi kihatiya:ha: okoha: talona hegelamo ibino emede komo kokodakoduilamema:.” ²⁸Ba:bema: hibila, na Tawakalubino Naniwiti okoha: talona hegela namutudawama: eda:namo.”

Ya:suti Kokoto Hapu Hoeme Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 12:9-14; Luk 6:6-11

3 ¹Eta tetelo Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamamo Ya:suti gala da:kanodoluya:, kokoto hapu hoeme dubuti ba:bolo na:lutiya:. ²Ba:bene ba:be haboeno Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:suku baidi kodakodalo umitiya:, ebete okoha: talona hegelalo ba:be lumagi hiduimilo iba:te ebe kubadawama: koga:lama:. ³Ba:ba tetelo Ya:suti kokoto hapu hoeme dubutamo na:goiya:, “Ama: mahigate, mamo na:pa:.” ⁴Ba:bene Ya:suti ba:be napa:tamo na:goiya:, “Aeno tutumu tabote kebe talona komo kiya:tua:mena? Ale okoha: hegelalo hido komo o kuba komo ba:kododima:? Tawakalubi ba:ka:hiduilamema: o ba:ka:kubahilamema:?”

Iba:te huiya tabo kaga:luya:ha:,” ⁵ba:bema: Ya:suti maubate ibino wato kodakoda komo umilamete, ba:be mabuma: ibi tepo menemena:go ba ulamehole ba:be dubutamo na:goiya:, “Amia:no kokoto na:hogamina,” ba:bene ebete kokoto da:hogaminuya: ebene kokotote ba:bo hiduya:. ⁶Ba:be mabuma: Pa:lisi kapiyuimipa:te maubahago tolamete, ba:ba tetenomolo iba:te Ko Gawadalagi Helodikono kapiyuimipa:go tabo ba:bo nega:luya: Ya:suku anakapumima:.”

Hiliyonomo Tawakaluba:te Ya:suku Umima: Da:pelamiya:

⁷⁻⁸Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Ga:lili Bobamo gala na:katuya:, ba:bene Yu tawakalubi hiliyonomate ba:be komo uliti iba:te Ga:lili hopone, Yudiya hopone, ba:gala Yelusalema ko habane pelameholete ebe ba:bo ta:matuya:. Ba:gala komo tawakalubi hiliyonomate hiya:hiya: muhulu hopone atumu a:kapelameholiya:, ba:ba:te Idumiya hopone, Yodane Tuli hapuni, Taya ko habane, ba:gala Saidono ko habane pelameholiya:. ⁹⁻¹⁰Ba:bene ibi ipuwalo Ya:suti temetema:gopi hiliyonomo da:hiduilamiya:, komo temetema:gopi hiliyonomate ba:be komo ba iya:tawaha ebe ologihoma: emokatihuilo da:pelamiya:, ba:be mabuma: Ya:suti ebe ta:matapi na:goelamiya: iba:te boge kadahemema:, ba:bi tawakaluba:te ibino emokatihui komamo ebe kubahimikapoma:.”*

* 2:26 Hawi 24:5-9 * 2:27 Tutumu 5:14 * 3:4 Luk 14:3 * 3:6 Ma:t 22:15-16

* 3:9-10 Ma:t 14:36

¹¹ Ba:ba tetelo kuba gobogobagopa:te Ya:suku duminakui, iba:te ebena nato mabamo da:pegudinakui ga:ga:lo na:ga:lanakuya, “Ama: ba: Godokono Gudulata!”* ¹² huiyatiya Ya:suti ibi koamo kiyahalamenakui, mabu ebe ubihinola iba:te ebena komo hawakalimi.*

Ya:suti Ebena 12 Oelamepi Dubu Da:ka:lamiya:

Ma:t 10:1-4; Luk 6:12-16

¹³ Ba:ba tetelo Ya:suti eta haka hunamo da:nodoluya;, ebete ebena ubi tawakalubi ebetamo peka:lamiti, iba:te ebetamo ba:bo tolamiya. ¹⁴ Ba:bene ebete ibi ipuwalo 12 dubu uwatete iba:tamo na:goiya;, “La: ba: naeno oelamepilata. Nale la: buwatemata la:le nago kemedinama;, ba:bema: nale la: Godokono tabo olamagimima: koelamema:nemata, ¹⁵ ba:gala na la:tamo helo kikalamema:nemata la:le kuba gobogobo tawakaluba:godone konoelamema:.”

¹⁶ Ya:suti 12 dubu duwatiya;, ba:moi ba: ibino mahilola.

Saimonoko, Ya:suti ebetamo eta Pita mahilo bikamiya:.*

¹⁷ Sebedikono gudu Ya:imesiko ba:gala ebena ekawi Yoneko, Ya:suti ibi netewapa:tamo Bowanagese mahilo bikalamiya;, ba:be mahiloeno ipuwa ba: ‘Alomo Ga:lawata Dubula.’*¹⁸

¹⁸ A:nduluku ba:gala Pilipiko,

Batolomuku ba:gala Ma:tiyuku,

Tomasiko ba:gala A:lapiyasikono gudu Ya:imesiko,

Ta:diyasiko ba:gala Saimonoko. Ba:moe eta Saimono ebe ubila kapela Loma gabomani tawakaluba:go ba alaholo iba:te ebena Ka:inane hopo ba:bo komiya:pama:.

¹⁹ Ba:gala Ya:suti Keliyotanapi Yudasiko atumu a:kalawiya;, ba:moe dubu ba: galane tetelo Ya:suku anakapumipi dowlubiliya: ba:be dawala.

Ya:suku Ba:gala Biyelesibuluku^d Ibino Komo

Ma:t 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10

²⁰ Ba:bene Ya:suti genamamo da:tuya: tawakalubi hiliyonomate ebetamo pelamete gala eba:go da:kapekapiyuya;, ba:bema: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi baa: nahama: kamodobuya:ha:. ²¹ Ba:ba tetelo ebena ekaka:te ba:be komo uliti ebe adabuima: ba:bo tolamiya;, mabu tawakaluba:te iba:tamo ba:ma ka:na ga:luya;, “Ebe daedaela.”

²² Ba:bene Godokono Tutumu iya:tulamepi Yelusalema ko habane da:pelamiya;, ba:bi dubate na:pega:luya;, “Biyelesibuluku ebegodolo

^d 3.19 Biyelesibuluku ba: Saitanakono eta nopodawala, ebete Yu tawakalubino hopolo Saitanakono hopodawama: eda:nami, atumu Tabo tawakalubino hopolo Galega:ko bemedena.

* 3:11 Luk 4:41 * 3:12 Mak 1:34 * 3:16 Yon 1:42 * 3:17 Luk 9:54

bemedena, iyo, ebete kubakuba gobogoboeno Kodawoeno heloamo oelamenako, Godokono heloamoha!”*

²³Ba:bene Ya:suti tawakalubi ebetamo ka:lamiti komo uwi ba iya:tulame na:goiya; “Saitanate ebenu kubakuba gobogobo lumagigodone ba:koelamemene? Ao, a:koelama:mene. ²⁴Numa:la; haba kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be habate kokubama:ne, ²⁵ba:gala genama kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be genamanapa:te a:kemedenamena; ibino genamate ba: atumu kakakubama:ne. ²⁶Ba:bema: Saitanakono ukui ba:ma ka:nala, ebete ebenu kubakuba gobogobo tawakaluba:godone a:koelama:mene, mabu keba tetelo ebete ba:ba ka:na dewagelemene ebenu oko owati helote kowiboma:ne, iyo, ebenu kuititi bitana.

²⁷“Numa:la; Saitanako ba: eta helo dubu keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ba:gala ebete pilolo duwatiya: ba:bi tawakalubi ba: ebenu genamoeno ilinala. Ba:bema: tawakaluba:te ba:mako helo dubuino genamamo ogomote ebenu ilina uwatemema: ubi dihatemena; iba:te dopamo ebe hala:mo matuhumihote, ba:bene ebenu ilina ba:bo kuwatemema:na.

²⁸“Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakalubino hiya:hiya: hiliyonomo kuba komo Godote egebolelamete adodohole iya:tawala, ba:gala tawakaluba:te Godoko ubiha:ma: da:ga:lamena; ba:bi kuba tabo komokomo Godote egebolelamete kadodoholelamema:ne. ²⁹Huiyatiya keba lumagiti Godokono Gobogoboeno ododi komoma: kubama: da:goemene, Godote ba:be lumagino kuba egebolemete a:kadodomenamene, ebete emedena tetelo ebe kubadawama: ba:goenakomene.”

³⁰Ba: hibila, ba:moe komo Ya:suti goiya: mabu ba:bi tawakaluba:te ebenu komoma: ba:ma ka:na ga:luya; “Ebe kuba gobogobagoenola.”

Ya:sukunu Menoko Ba:gala Ebenu Ekaki

Ma:t 12:46-50; Luk 8:19-21

³¹Ba:bene Ya:sukunu menoko ba:gala ebenu ekaki iba:te ebe umima: da:pelamiya; iba:te genama tamelo ba pela:mota:hana, ebete iba:tamo pema: tabo ba:bo noemiya: * ³²Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku tamelo na:pola:nuya; ba:bene iba:te ebetamo na:ga:luya; “Numa; amia:no menoko ba:gala ekaki iba:te genama tamelo ba:pepola:na. Ibi ubila ama:.”

³³Ya:suti iba:tamo na:huiyuya; “Naenu menoko potela:ka; ba:gala naenu ekaki puya:tela:ka:?” ³⁴Ba:bene ebete tawakalubi ebe tamelo da:pola:nuya: ulamete na:goiya; “Ba:moi ba: naenu menokobila ba:gala naenu ekakila. ³⁵Pote Godokono ubi komo dododimini, ba:be lumagi naenu menokola ba:gala naenu ekawila.”

* 3:22 Ma:t 9:34; 10:25 * 3:31 Mak 6:3; Yon 2:12; Oel 1:14

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:1-9; Luk 8:4-8

4 ¹Eta tetelo Ya:suti Ga:lili Bobo dodolo tawakalubi biya:tulamitiya, ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebetamo da:pelamiya, ba:bema: ebete boga:mo ololote boge dodone nanekela:mo nalima:tepate boga:mo dito emediya, huiyatiya tawakaluba:te Ga:lili haka dodolo pepola:nuya. * ²Ba:bene ebete komo hiliyonomo komokomo iya:tulame uwa:mo ba hawakalilame, eta iya:tulame tabo iba:tamo ba:ma ka:na goiya,* ³“La: nulia:la. Eta lumagiti haka da:hiduimi kona kikipo haminahala:go ba:bo tui. ⁴Ebete haminahala:go ba tonato, komo kikipo iba:te gabamo gudiya, ba:bema: holaholate pelamete ba:bo penaliya. ⁵Komo kikipo iba:te nakola hakamo gudiya, ba:bolo haka koha. Ba:bema: iba:te tiyonomo ikulihuya: mabu haka dobodobo, ⁶ba:bene hegelate da:podolui iba:te na:waiwaihuya: mabu ibino haha ipuwamo katolameha, iyo, iba:te ba:bema: tiyonomo ha:lahuya. ⁷Komo kikipo iba:te olagopi hemo hakamo gudiya, ba:bema: ba:bi hemate dapepehuyi kona ba:bo alukuliya, ba:bene ba:ba:te kanolohoha. ⁸Huiyatiya komo kikipo iba:te hido hakamo gudiya, ba:bema: ba:ba:te apepehote ba:bo nolohuya, komo 30 teta:mo, komo 60 teta:mo, komo 100 teta:mo hiliyonomoma: eda:huya.”

⁹Ya:suti gala na:kagoiya, “Galagodawa, ama: hidamo nulia!”

Ya:sukunu Hiya:hiya: Iya:tulame Uwino Mabu

Ma:t 13:10-17; Luk 8:9-10

¹⁰Ba:bene hiliyonomo tawakaluba:te Ya:suku da:miya:puya, komo kapiyakapiya tawakaluba:te ebene 12 ta:matapa:go ebetamo pelamete na:pega:luya, “Amia:no iya:tulame uwino ipuwa keba ka:nala:ka?”

¹¹Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komoeno ipuwa kolawema: nale helo la:tamo ikalamimata, iyo, ba:be komoeno awamina komo la: ba: iya:tawahuimata. Huiyatiya komo tawakalubi eba ka:naha, iba:te iya:tulame uwini hiliyonomo komokomo ulihote hidamo a:kiya:tawahamena. ¹²Ba: hibila,

‘Iba:te bohowadinakomena:

huiyatiya a:kuminakamena,

ba:gala iba:te bulinakomena:

huiyatiya a:kiya:tawahanakamena,

ba:bema: iba:te ibino kubane a:kohobila:hamena,

ba:gala Godote ibino kuba a:kegebolelama:mene.”*

* 4:1 Mak 3:7-9; Luk 5:1-3 * 4:2 Ma:t 13:34; Mak 4:33-34

* 4:12 Ais 6:9-10; Oel 28:26-27

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwino Ipuwa

Ma:t 13:18-23; Luk 8:11-15

¹³Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya, “La: ba:moe iya:tulame uwino ipuwa kiya:tawahutaha; ba:bema: la: galane tetelo naeno komo iya:tulame uwino ipuwa keba ka:na na:kiya:tawahonama? Ba:moe uwino ipuwa ba:ma ka:nala, ¹⁴kona kikipo haminahaledawa ebete Godokono tabo behaminahalena. ¹⁵Ba:bene komo tawakalubi gabamo da:gudi ba:bi kona kikipo keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, iba:te tabo dulimina: Saitanate pete ibino tepo ipuwane tiyonomo kopuwatema:ne. ¹⁶Komo tawakalubi nakola hakamo da:gudi, ibi ba: ba:bi kikipola, iba:te Godokono tabo dulimina: kalakalago kolawema:na, ¹⁷huiyatiya ibino tepo ipuwalo haha puliyala. Ba:bema: iba:te Godokono oko ipuwalo nanekela:mo emeda:tepatate, ba:bene Godokono Taboma: temeteme iba:tamo da:pikulimina: ba:gala tawakaluba:te ibino komoma: da:ga:lamena, iba:te tiyonomo kalahutihoma:na. ¹⁸Komo tawakalubi iba:te olagopi hemo hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo kulima:na, ¹⁹huiyatiya iba:te ilina konomamo emalagidolena ba:gala ibino emede komoma: ukui bilibilinomoma: eda:hana, ba:bema: ibino tepo ipuwalo ba:bakobako ukui hiliyonomo ba:pola:na, ba:moi ukui komate hido tabo ba anakapumi, ba:bene iba:te a:kanolohamena. * ²⁰Huiyatiya komo tawakalubi iba:te hido hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo uliti, hibinomolo lawete konolohoma:na, komo 30 teta:mo, komo 60 teta:mo, komo 100 teta:mo konolohoma:na.”

Wuiki Alo Hawakala Baha:mo Ihate Komo

Luk 8:16-18

²¹Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Lumagiti ebene wuiki alo bagolo ipuwamo a:kihata:mene ba:gala ebene wata bahi ipuwamo a:kihata:mene, huiyatiya ebete hawakala baha:mo kihatema:ne. * ²²Kebe awalelahale komate da:pola:na galane tetelo Godote kohawakalilamema:ne, ba:gala kebe ugumuili komate da:pola:na galane tawakaluba:te alo tetelo kulameholema:na. * ²³Galagodawa, ama: hidamo nulia:!”

²⁴Ba:gala Ya:suti iba:tamo na:kagoiya, “La:le duli honama ba:bi komo hidamo nulamenakuya:la! La:le eta lumagitamo anagiya:mida komo keba ka:na dododima, Godote la:tamo ba: ba:ba ka:na kopododima:ne, huiyatiya la:eno anagiya:mida huiyate konomamo kopema:ne. * ²⁵Ba:hibila, Godokono tabo ulihoma: lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, Godote ebetamo hiliyonomo hidohido komo gala kakikamehoma:ne.

* 4:19 Ma:t 19:23-24 * 4:21 Ma:t 5:15; Luk 11:33 * 4:22 Ma:t 10:26; Luk 12:2

* 4:24 Ma:t 7:2

Huiyatiya lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno, ebegodolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na Godote ebegodone gala kakuwatemema:ne.”*

Kona Kikipoeno Ape Komoeno Iya:tulame Uwi

²⁶Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba:ma ka:nala. Dubuti ebenu ko pali hakamo kona kikipo da:haminahali, ²⁷ba:bene ebete kawata, kamahiga, ba:ba ka:na ba ewagelena, ba:bi kona huha:te ikulihote ba:bo apepehuya. Huiyatiya kikipate haka ipuwalo ba pola:na, tete ga:ga:dopolo iba:te keba ka:na dapepehona, ba:be dubuti kiya:tawanaha; ²⁸mabu hakate ilina ha:kiya noluilamena, dopamo paha ba:gala ugiugi, ba:bene naha kikipo. ²⁹Ba:bema: hibila, naha kikipate da:kodakodahamena; ba:be dubuti tiyonomo tote konewakalamiholema:ne mabu kona wakalami tete ba: a:pe.”*

Mastada Kikipoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:31-32; Luk 13:18-19

³⁰Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ale bada goamo na:ka:hawakalimima; ba:gala ba:be komo ale kebako iya:tulame uwa:mo na:ka:tuputupuimima? ³¹Hibila, ba:moe hopo konomolo keha kikipo kokonomo ba:pola:na huiyatiya mastada kikipo ba: deha:potonomola, ba:bema: Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ba: mastada kikipo huiyala. ³²Dubuti damimini, ba:be deha:poto kikipote apete komo hiliyonomo keha gogolete koko gedawa komela:midahalema:ne, ba:bene holaholate pelamete keha gedawoeno dedelalo ba:pemedehonamena:”

³³Ba: hibila, tawakalubino iya:tawa komote da:modobuya; Ya:suti ibi ba:mako hiliyonomo iya:tulame uwa:mo iya:tulamenakui. ³⁴Iyo, ebete Godokono tabo iya:tulame uwa:mo olamaginakui, huiyatiya komo hiliyonomo tawakaluba:te ibino habahabamo gala da:katolamenakui, ba:ba tetelo ebe ta:matapa:tamo hiliyonomo uwino ipuwa diya gabodo ba:bo hawakalilamenakui.

Ya:suti Gogo Da:tatabuiminiya:

Ma:t 8:23-27; Luk 8:22-25

³⁵Ba:be hegelate da:duniya: Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goeniya; “A bobo hapuamo kona:hiwaliya:.” ³⁶Ba:bene iba:te komo tawakalubi hiliyonomo miya:palenate, Ya:suti da:lutiya: ebe ta:matapa:te ba:be boga:mo ololonate ba: dito tolameniya: Ba:ba tetelo komo boga:te

* 4:25 Ma:t 13:12; 25:29; Luk 19:26 * 4:29 Yow 3:13; Haw 14:15

atumu iba:go na:katolameniya, ³⁷ba:bene ko gogonomote ba mahigana koko gawiyoen beyate ta:matapino boga:mo da:pa:la:haniya, boge gu beyate dito taboniya. ³⁸Huiyatiya Ya:suku boge gala hapulu ebenu wato tenamo apatinate ba:bo wataniya, ba:bema: iba:te ebe modoetenate na:ga:lameniya, “Iya:tulamedawa, ama: a hidamo badama: kua:menaha:? A ba: koha:lahama:nema:!”

³⁹Ba:bene Ya:suti mahiganate huhu na:kiyahameniya, “Na:tataba!” ba:gala gawiyatamo atu tabo bekagoeniya, “Na:ka:la:liyaha:!” ba:bene huhuti wibonate bobote tatabanomoma: ba: dito eda:niya. ⁴⁰Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya, “La: badama: ka:toletolehonama? La:eno hibima: midi komo puliyala:ka:?”

⁴¹Huiyatiya iba:te konomamo ba hanohanohona ibi ipuwalo na:ga:laniya, “Moe lumagi potela:ka:? Huhu ba:gala gawiya iba:te ebenu tabo uliti a:papamila:!”

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:28-34; Luk 8:26-39

5 ¹Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi iba:te Ga:lili Bobo hapuamo na:hiwaliya: Gelasa haboeno hopamo. ²Ya:suti bogene hakamo ba nodolo kuba gobogobagoeno dubuti eba:go alugama: ba:bo piya. Ba:be hopo tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligili hiya:hiya: bobo ba:bo ododilinakuya: iba:te ibino ha:laha tawakalubi miya:tenoma. Ba:bema: ba:moe dubuti ba:be ha:laha tawakalubino bobo habane piya, ³mabu ebete ba:bi nakola bobo ipuwalo emedenami. Tawakaluba:te ebe auli hala:mo da:matuhumihonakui ba:be hale kamodobonakuiha, ⁴iyo, hiliyonomo tetelo iba:te ebenu nato kokoto auli hala:mo da:matuhulameholemenakui, ebete kokotoeno hale iya:hilinakui ba:gala natoeno hale atumu akiya:hilinakui. Ba: hibila, ebete helonomoma: eda:nami, ba:bema: lumagiti ebe duhimi modobo:ha. ⁵Ba:gala ebete hegela du hiliyonomolo nakola bobo habalo ba:gala haka hunulu ba gaa:tepaha, ebe ha:kiya ebenu ape nakolamo danagalimihonakui hawiti ba:bo pikulihomenakui.

⁶Ba:bene ba:moe dubuti Ya:suku muhulamo numiti, ebetamo nipuligate ebenu nato mabamo da:nepapamiwatuya, ⁷⁻⁸Ya:suti ebetamo na:goiya, “Kuba gobogobo, ama: ba:moe dubugodone nuluhuka!”

Ba:ba tetelo ebete gaa:tepahalo na:goiya, “Ya:su! Ama: Hununomo Godokono Gudulata! Ama:le natamo bada komo na:kododiomena:? Na ama: Godokono mahilamo goememata, natamo kuba huiya akikanama:la:!”*

⁹Ba:bene Ya:suti ebe nalatediya, “Amia:no mahilo potela:ka:?”

* 5:7-8 Mak 1:24

Ebete na:huiyuya; “Naeno mahilo Hiliyonomotela mabu a kuba gobogobo hiliyonomola!” ¹⁰ Ba:bene ba:be dubuti Ya:suku koamo ba toemeho ebe na:goemiya; “Nagodolo demedehona ba:bi kubakuba gobogobo ba:moe hopone akoelama:la!”

¹¹ Ba:ba tetelo dabihole goegoe hiliyonomate haka hunulu nala:go ba:bolo na:wapata:lamitiya; ¹² ba:bema: kuba gobogobate Ya:sutamo toetoholo na:ga:luya; “Ama: a goegoa:tamo noea:ma; ale iba:tamo konogomoma:.”

¹³ Ba:bene Ya:suti modobo tabo goete ibi ba:bo goelamiya; “Na:tolama:la!” Ba:ba tetelo kubakuba gobogobate dubugodone ikuliti goegoa:tamo ba:bo nogomuya; ba:bema: ba:bi 2,000 goegoa:te haka hununi pulila:hate iya:ha:midale hakane da:negudiya; beyamo nululuhuliti ibi hiliyonomate ba: dito neha:lahuya.

¹⁴ Ba:ba tetelo goegoe ulamepi dubate ba:be komo umiti ibino habamo pulila:hate habalubi ba:gala tumu genamalo demedehonama: da:nikiyahalamiya; tawakalubi hiliyonomate ba:bo pelamiya; Ya:suti dododiya: ba:be komo umima. ¹⁵ Iba:te ebetamo pikuliti, dopamo kubakuba gobogobo hiliyonomago demedenami ba:be dubu ba:bo pumiya; ebete kaliko puliti ba:bolo lutiya: mabu ebenu ukui a:tuputupumiya. Ba:moe mabuma: iba:te na:toletolehutiya; ¹⁶ ba:bene Ya:suti kubakuba gobogobagoeno dubutamo ba:gala goegoa:tamo kebe komokomo kododiliya; puya:te ba:bi komo dulamiya: iba:te komo tawakalubi ba:bo kiyalamiya.

¹⁷ Ba:ba tetelo ba:bi tawakaluba:te Ya:suku na:kiyahamiya: ebete ibino hopo komiya:pama; ¹⁸ ba:bene Ya:suti boga:mo ba ololo, dopamo kubakuba gobogobago demedenami ba:be dubuti ebe ba:bo toemehuya; “Na niliyala, ama:go kopa:mo!”

¹⁹ Huiyatiya Ya:suti ebe ba duhimi na:goemiya; “Ama: genamamo na:toa. Godote ama:tamo keba ka:na kododila:ka ba:gala ama: da:malemaleta:ka, ba:bi koko komonomo amia:no mabu tawakalubi na:nikiyalamiya:.”

²⁰ Ba:bema: ba:moe dubuti Ta:ni Habahaboeno hopo konomamo tote, Ya:suti ebetamo dododiliya: ba:bi komo olamaga:go tuya; ba:bene puya:te ba:bi komo dulihuya: iba:te konomamo hanohanohuya.

Ya:ilasiti Ya:suku Da:toemehuya: Ebenu Bohele Kohiduumima:

Ma:t 9:18; Luk 8:40-42a

²¹ Ba:bene Ya:suti boga:go bobo hapuamo gala da:kana:hiwuya; ebete ba:bolo ba niluta tawakalubi hiliyonomate ebetamo ba:bo pelamiya.

²² Ba:ba tetelo Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama umidawa dubu, ebenu mahilo Ya:ilasitila, ebete Ya:sutamo pete ebenu nato mabamo pepapamiwatate, ²³ konomamo ba petoetoe na:pegoiya; “Naeno

bohele deha:poto hoe tatalila. Ama: pete amia:no kokoto ebetamo na:pemowatima: ebete kohidoma:, ba:bene ebete a:kahaa:mene.”

Hawi Ka:ka:la: Temetema:goeno Kamenate Ya:sukunu Kaliko Dologiya:
Ma:t 9:19-22; Luk 8:42b-48

²⁴Ba:bene Ya:suti ba:moe dubago to da:tupui miya:, tawakalubi hiliyonomate ebe ba anataguma:tuta emokatihuia:go tolamitiya:. ²⁵Ibi ipuwalo eta kamena 12 gogo tetelo hawi ka:ka:la: temetemete uminami, ²⁶komo dogeta tawakaluba:te ebetamo hiya:hiya: menemene komo bikamenama:. Iba:te ebe kahidui miya:ha:, huiyatiya ba:be kamenate ebena mani iba:tamo ba ikalame dupula:liya:, ebena temetemete kodopoma: ediya:. ²⁷Ba:bema: ebete Ya:sukunu komo duliya: tawakalubi ipuwamo nopegate, ebena gala hapuni pete ebena kaliko ba:bo pologiya:, ²⁸mabu ebete nemalagidoluya:, “Nale ebena kaliko dologimo na ba:bo kohidoma:nemo.”

²⁹Ba:bene ebete Ya:sukunu kaliko dologiya:, ba:ba tetenomolo ebena hawi ka:ka:la: komote da:wibuya: ebete iya:tawuya: ebena ape ba: a:hido. ³⁰Huiyatiya Ya:suti iya:tawuya: helote ebegodone duluhukuya:, ba:bene ebete pohobigate tawakalubi na:palateda:liya:, “Naeno kaliko pote kologi?”*

³¹Huiyatiya ebe ta:matapa:te ebe na:ga:lamiya:, “Ba:moi tawakalubi hiliyonomate ama:tamo emokatihuia:go pelamita. Ama: ibi ulamelo badama: kolamagiuta ama: pote dologita?” ³²Ya:suti ibino tabo kahuiyuya:ha:, huiyatiya ebete ba:moe lumagi kumima: tawakalubi bulameholiya:.

³³Ba:ba tetelo ba:be kamenate iya:tawuya: Ya:sukunu helote ebena ape a:hidiimi, ba:bema: ebete toletolelo lililago pete, Ya:sukunu nato mabamo pepapamiwatalo ebena temetemenom hiliyonom komokomoma: ebe ba:bo pikiyahamiya:. ³⁴Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Kamena, amia:no hibima: midi komote ama: a:hidiima:ta. Ama: kalakalago na:toa, mabu ama: duminama: ba:be temetemete ba: a:wibo.”*

Ya:suti Ya:ilasikono Bohele Hoene Dadipatiya:

Ma:t 9:23-26; Luk 8:49-56

³⁵Ya:suti ba:moe tabo ba olamagita, tabo adahepa:te Yu watodawa Ya:ilasikono genamane pelamete ebe na:pega:lamiya:, “Amia:no bohele a:hoe, ba:bema: Iya:tulamedawa gala akagoema:la: ebe kopihidui mima:.”

³⁶Ya:suti ibino tabo dito ulia:tepuya:, ba:bene ebete Ya:ilasiko na:goemiya:, “Ama: akatoletola:la:, ama: Godoko hibima: na:mida:.” ³⁷Ba:ba tetelo ebete Pitako, Ya:imesiko, ba:gala ebena ekawi Yoneko,

* 5:30 Luk 6:19 * 5:34 Mak 10:52; Luk 7:50; 17:19

ibi kapiya ba magatale komo tawakalubi na:duhilamiya: iba:te iba:go tolamema. ³⁸Ba:bene ibi ha:kiya Ya:ilasikono genamamo da:nikuliya: Ya:suti tawakalubi hiliyonomo ba:bo nulamiya:, iba:te howela:go konomamo ihimitiya: ³⁹Ya:suti genama guamo nodolote ibi na:negoelamiya:, “La: hiliyonomo howela:go bada mabuma: kihimiutama? Gudu bohele kaha:kaha:, ebete u bewatita.”

⁴⁰Huiyatiya iba:te ebe na:walitiya:, ba:bema: ebete ibi hiliyonomo genamane ba: dito poelamiya:, ba:bene Ya:suti guduino menoko, nabiwi, ba:gala ebena netewa-kapiya ta:matapi uwatete, guduti da:kapitanuya: iba:te ba:be habamo dito na:pa:la:huya: ⁴¹Ba:ba tetelo ebete bohele kokotamo nelawete Yu tawakalubino tabamo na:goemiya:, “Talita kumi!” ba:moe taboeno ipuwa nitana, “Bohele, nale ama: begoememata, na:mahiga!”*

⁴²Ba:bene ba:ba tetenomolo ba:be 12 gogo tete bohelete mahigate na:patiya:. Puya:te ba:moe komo dumiya: iba:te koamo hanohanohuya:, ⁴³huiyatiya Ya:suti ibi konomamo kiyahalamiya:, “La: ba:moe komoma: komo tawakalubi akakiyalama:la:!” ba:gala ebete iba:tamo na:kagoiya:, “Boheletamo naha ilina nikamehala:.”

Nasalete Habanapa:te Ya:suku Ubiha:ma: Deda:huya:

Ma:t 13:53-58; Luk 4:16-30

6 ¹Ba:ba tetelo Ya:suti ba:be habane tote ebena emede haba Nasaleta:mo gala da:katuya:, ebe ta:matapa:te ebe bana kapimilo katolamiya:. ²Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo ebete baidi ibubulamehole genamalo tawakalubi ba iya:tulamita, komo ibi hiliyonomate ebena tabo dulihutiya: ba:bema: hanohanohutiya:. Iba:te na:ga:luya:, “Moe dubuino iya:tulame komo mulunomola! Ebete ba:moi komo kebolo kiya:tawui? Ba:gala ebete hanohano komo dododilina bada kokonomola:ka:!” ³Ebe kapeneta dubunomola, Ma:likono gudula. A iya:tawahala ebena ekaki Ya:imesiko, Yausesiko, Yudasiko, ba:gala Saimonoko, iyo, ebena ekaki bohelemela:te ba:moe habalo ago bemedena.”

Ba:bene iba:te ebe ubiha:ma: ba eda:huta ⁴Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Godokono ukui hawakalimidawa tawakaluba:te ebe hunamo kadipatema:na:, huiyatiya ebena habanapi ba:gala ebena genamanapi ba:gala ebena hawi tawakalubi, iba:te ebe ubiha:ma: beda:hanakomena:.”*

⁵⁻⁶Ba:ba tetelo Ya:suti Nasaletenapino hibima: midiha: komoma: koamo la:wa:te, ebete ebena kokoto temetema:gopi kapiyakapiyanomatamo demowatilamiya: ibi ba:bo hiduilamiya:, huiyatiya ebete ibi habalo komo hanohano komo ododilima: kamodobuya:ha:, ba:bema: ebete ibi ba miya:pale huiyatiya komo hiya:hiya: habahabalo iya:tulama:go pata:nami.

* 5:41 Luk 7:14 * 6:2 Yon 7:15 * 6:4 Yon 4:44

Ya:suti 12 Ta:matapi Dubu Doelamiya:*Ma:t 10:5-15; Luk 9:1-6*

⁷Ba:bene Ya:suti ebena 12 ta:matapi ebetamo ka:lamiti, etapi netewa, etapi netewa, hiya:hiya: habahabamo ba:bo oelamiya:, ba:gala ebete iba:tamo helo ikalamiya: tawakaluba:godone kuba gobogobo konoelamema: ⁸Ebete ibi na:goelamiya:, “La:eno tolame tetelo kuku kapiya nuwatiya:la:, huiyatiya komo ilina akuwata:la:, iyo, la: baa:heno, kuihaheno, ba:gala manihino na:tolamiya:la:.” ⁹Ba:gala wadiyala la: nato ilina ba:gala kapiyakapiya kaliko pupuliti ba:bo na:tolamiya:la:, komo pupulino ilina akuwata:la:. ¹⁰Ba:bene la: eta habamo nikuliti kebe genamamo da:nalehawaminama, la: ba:be genamalo nemedatepate galane ba:be genamane eta hopamo kakatolamema:nemata, iyo, la: eta genamane eta genamamo eba ka:na akanewagela:la:. ¹¹Ba:gala kebe habaluba:te la: kalakalago uwateheno ba:gala la:eno tabo ulihoheno, ba:be haba ba miya:pa la:le natoeno puhulu na:moda:midatepaliya:la:. Ba:moe komote ba:bi tawakalubi kiya:tulamema:ne, Godokono tete ba: na:pe ebete ibino komo kopanagiya:midalamema:ne.”*

¹²Ba:bema: Ya:suku ta:matapa:te tolamete Godokono tabo nolamagiminatuya: tawakaluba:te ibino kubane kohobila:ma:.

¹³Ba:bene iba:te tawakaluba:godone kuba gobogobo boelameholenakuya:, ba:gala iba:te komo temetema:gopi hiliyonomo olibi kikipoeni iha:mo ibino wato dabutilamelelamenakui, ibi ba:bo hiduilamenakuya:.*

Hiliyonomo Tawakaluba:te Ya:sukunu Komoma: Da:ga:lanakui*Ma:t 14:1-2; Luk 9:7-9*

¹⁴Ba:ba tetelo Ko Gawadalagi Heloditi ba:bi hanohano komo ulihuya:, mabu hiliyonomo tawakaluba:te Ya:sukunu komo ba iya:tawaha ibi ipuwalo komopa:te tabo ba:ma ka:na ga:luya:, “Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate hoe ipuwane a:mahigui, ba:bema: ba:moi hanohano komate ebegodone pikulinaka.”*

¹⁵Ba:bene komopa:te na:ga:luya:, “Ebe Elayate, Godokono ukui hawakalimidawala,” huiyatiya komopa:te na:kaga:luya:, “Ao, ebe ba: Godokono ukui hawakalimidawa etala, dopamo aeno iniwala:tamo da:pikuliya: ba:bi huiyala:.”

¹⁶Huiyatiya Heloditi Ya:sukunu komo duliya:, ebete na:goiya:, “Ba:moe dubu ba: Yonetela, nale ebena wato ditamidamimo, huiyatiya ebete hoene gala a:kamahigui!”

* 6:8-11 Luk 10:4-11 * 6:11 Oel 13:51 * 6:13 Ya:i 5:14

* 6:14 Ma:t 16:14; Mak 8:28; Luk 3:19-20

Heloditi Yonekono Wato Ditamidamiya:

Ma:t 14:3-12

17-18 Ba:moe komo ba: Yonete keba ka:na ka:hoiya: ba:be komola.

Yonete dopamo ba emedena Ko Gawadalagi Heloditi ebena ekawi Pilipikono kamena pilolo lawiya:, ba:be kamento mahilo ba: Helodiyasitila. Ba:moe mabuma: Yonete Helodiko ba kiyahame na:goemiya:, “Ama:le ba:be kamena lawe wadiyahaha:, ko kubanomola!” Ba:bema: Heloditi ebena alaholohopi doelamiya:, iba:te Yoneko nelawete du genama guamo dito pa:da:nuya:, mabu ebete ebena ubi bihatiya: ba:be ododi komodo ebete Helodiyasiko kokalalalumima:.*

19 Ba:ba tetelo Helodiyasiti Yonetamo maubate ebe anakapumima: ebena ubi ba:bo ihatiya:, huiyatiya Heloditi ba:moe komo ododima: ubihinola. 20 Ebete Yoneko na:tolemenami, mabu ebe iya:tawala Yonete tuputupudawama: ba eda:na Godokono talona ipuwalo emedena. Ba:hibila, ebete Yonekono tabo dopamo duliya: ukui bilibilima: ba:bo ediya:, huiyatiya ebete du genamalo ba emedena, Heloditi ebe hidamo ba umina komo hiya:hiya: tetelo ebena tabo kalakalago ulinakui.

21 Ba:bene Heloditi da:hawakaluya:, ba:be hegela emalagidololo ebete ko poko bododitiya:. Ba:bema: ebena gabomani dubu, alaholoho gawadubu, ba:gala Ga:lili hopoeno watowatopi, ibi hiliyonomate tolamiya: poko habamo. Ba:ba tetelo Helodiyasiti hido tete bumiya:.

22 Ebete ebena bohele noemete, ebete ibino holoholo hapulu da:pemoitiya:, Helodiko ba:gala eba:go da:pola:nuya: iba:te ebetamo na:kalakalahutiya:. Ba:bene Heloditi boheletamo na:goiya:, “Ama:le kebe ubi komoma: na da:goenamemena:, nale ama:tamo kikamema:nemata.” 23 Heloditi ebetamo hibinomolo gala na:kagoiya:, “Ama: bada komoma: na da:goenamemena:, amia:no ubi dihatemena: naeno komo ilina ba:gala naeno komo hopo, nale ama:tamo kikamehoma:nemata! Naeno tabo a:kadikanala:mo.”

24 Ba:bene ba:be bohelete ebena menokotamo tote na:negoiya:, “Na bada komoma: na:ka:negoemo?”

Ebena menokote na:goemiya:, “Ama: Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno watoma: ebe na:negoemiya:.”

25 Ba:bene ba:be bohelete Ko Gawadalagi Heloditamona gala tiyonoma kapete ebe na:pegoemiya:, “Na ubila Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno wato kikipo kapeyago. Ka:lonoma natamo nikanama:!”

26 Ba:bema: Heloditi ebena tepo ipuwalo menemenenomoma: ediya:, huiyatiya ebete boheletamo kebe tabo ka:goiya:, eba:go

* 6:17-18 Hawi 18:16

da:pola:nuya: iba:te ba:be tabo uliya:, ba:be mabuma: ebete amawada:ma: kamodobuya:ha:. ²⁷Ba:ba tetenomolo Heloditi ebene eta alaholohodawa dubu ba noeme, ebe na:goemiya: ebete Yonekono wato konelawema:, ba:bene ebete du genama guamo tote Yonekono wato ba:bo nitamidamiya:. ²⁸Ba:bene ebete wato kapeyamo nihatete boheletamo dadahiya:, ebete lawete ebene menokotamo ba: dito nikamiya:. ²⁹Ba:ba tetelo Yoneko ta:matapa:te ba:be komo duliya:, iba:te ebene ape pelawete nakola bobo ipuwamo dito nihatiya:.

Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Dikalameholeniya:

Ma:t 14:13-21; Luk 9:10-17; Yon 6:1-14

³⁰Ba:bene Ya:suti doelamiya: ba:bi ta:matapi dubate gala ebetamo kapelamete, iba:te kebe komokomo tawakaluba:godolo da:nododiliya: ba:gala ibi keba ka:na ka:niya:tulamiya:, ba:bi hiliyonomo komokomoma: iba:te ebe na:pikiyahamiya:.* ³¹Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku umima: gogolatepahuilu wapata:lamiya:, ba:bema: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi baa: nahama: tete kumiya:ha:. Ba:be mabuma: ebete ibi na:goelamiya:, “Wadiyala a ha:kiya tataba hopamo tolamete hawela konamihuya:,” ³²ba:bene iba:te ibino boga:go eta tataba hopamo tolame ba:bo tupuimiya:.

³³Huiyatiya iba:te ba tolamita, tawakalubi hiliyonomate ibi ulamete iya:tawahuya: ibi puya:tela:ka:. Ba:bema: Ya:suti kebamo ka:tutiya:, ba:bi hiliyonomo habahabanapa:te ba:be komo umiti, iba:te bobo dododo pulila:hate ba:be hopamo dopamo dito nikuliya:. ³⁴Ba:bene Ya:suti ba:bamo da:nuluhukuya:, tawakalubi hiliyonomo nulamete ebene tepo ipuwalo ibi konomamo nemalemalelateliya:, mabu sipi-goegoa:te ulamedawaheno keba ka:na kemedena iba:te ba:ba ka:na pola:nuya:, ba:bema: ebete ibi komo hiliyonomo komokomo ba iya:tulame,* ³⁵iba:te gapogapo teta:mo ba:bo nikuliniya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ebetamo pelamenate ebe na:pega:lameniya:, “Moe tawakalubiha: bahila, tiyo kuduma:ne.* ³⁶Ba:bema: ama: ibi noelama:, iba:te habahabamo ba:gala tumu genamamo tolameholetate baa: konuwatehoma:.”

³⁷Ya:suti huiyatiya ibi na:goelameniya:, “Ao, la:le iba:tamo naha ilina nikalamehola:la:.”

Ba:bene iba:te ebe nalateda:niya:, “A tolamete kapiya gogoeno oko huiya mana:mo baa: uwatehote, iba:tamo ba:kikalameholema:? Ao, a modoboha:!”

³⁸Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:leniya:, “La:godolo kebaleta baa:te ka:pola:na? La: tolamete na:nulama:la:.”

Iba:te ulamenate na:ga:laniya:, “Agodolo paibo baa: ba:gala daha netewa ba:pola:na.”

* 6:30 Luk 10:17 * 6:34 Nabas 27:17; Ma:t 9:36 * 6:35 Mak 8:1-9

³⁹Ba:bene ebete ebe ta:matapi na:goelameniya, “Tawakalubi na:kiyalama:la: hiya:hiya: kapiyuilame ododiliti hido hemolo kahidima:”
⁴⁰Ba:bema: tawakaluba:te hiya:hiya: kapiyuilame hiliyonomo ododilinate ba:bo pola:nuya:, eta kapiyuimi ipuwalo 100, eta kapiyuimi ipuwalo 50, ba:ba ka:na ahidihoniya:. ⁴¹Ba:bene Ya:suti paibo baa: ba:gala daha netewa uwatenate, Hunu Habamo gahimilo Godotamo kalakala tabo goenate baa: wakalamiholenate ebe ta:matapa:tamo dito ikalameniya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholenama:, ba:gala ebete atu gabodo daha netewa kuwatenate tawakalubi hiliyonomatamo ba:bo kikalameholeniya:. ⁴²Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate baa: da:nahaniya: ibino kape komo ba:bo wiboholameniya:. ⁴³⁻⁴⁴Ba: hibila, ba:be baa: 5,000 dubate nahaniya:, ba:bene da:luhiliniya: ba:bi baa: komokomamo ba:gala daha hapuhapamo Ya:suku ta:matapa:te 12 bagolo betabuilameniya:.

Ya:suti Beya Hunudu Da:toniya:

Ma:t 14:22-33; Yon 6:15-21

⁴⁵Ba:ba tetenomolo Ya:suti tawakalubi ba oelamena ebe ta:matapa:tamo na:goeniya:, “Boge lawete Ga:lili Bobo hapuamo na:na:hiwala:la: Betasaida habamo,” ⁴⁶ba:bene ebete ibi hiliyonomo oelaminate, ebete haka hunamo dito nodoloniya: Godokoba: tabo koga:lanama:.*

⁴⁷Da:duniya: ta:matapa:te ibino boga:go bobo tulinomodo ba tolamena, huiyatiya ba:ba tetelo Ya:suti hakalo ha:kiya lutiya:. ⁴⁸Ebete ibi ulameniya:, iba:te boge helonomamo da:mabihoniya: huiyatiya ibino helo kamodoboniya:ha: mabu huhuti ibi na:duhilameniya:, ba:bema: du tetelo hegela owaloho tatalima: ba eda:na, ebete beya hunudu iba:tamo ba:bo toniya: ibino holoholo hapudu kopenuluhukunama:. ⁴⁹Huiyatiya ebete beya hunudu ba tonato, iba:te ebe uminate gubalima: ga:lanate ba:bo ga:ga:niya:.* ⁵⁰mabu ibi hiliyonomate kubanomamo toletolehoniya:.

Ba:ba tetenomolo Ya:suti ibi na:goelameniya:, “Na Ya:sutila, la: katoletolehonala!” ⁵¹ba:bene ebete penate ibino boga:mo da:pololoniya: huhuti ba: dito wiboniya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te konomamo hanohanohoniya:,* ⁵²mabu iba:te ibino tepo ipuwalo kodakodama: eda:hanama:, iyo, ba:be mabuma: Ya:suti hiliyonomo tawakaluba:tamo baa: dikalameholeniya:, iba:te ba:be hanohano komoeno ipuwa ibino ukuia:mo nipo ohowadiniya:.

Ya:suti Genasalete Hopolo Temetema:gopi Da:hiduilamenakui

Ma:t 14:34-36

⁵³Ba:bene duiduiya tetelo iba:te bobo hapuamo da:na:hiwaliya: Genasalete hopoeni boge utihole baha:mo boge dito nutiya:. ⁵⁴Iba:te

* 6:46 Luk 5:16 * 6:49 Luk 24:37 * 6:51 Mak 4:39

bogene hakamo da:nalehawaminuya:, puya:te ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi tawakaluba:te Ya:sukunu komo tiyonomo iya:tawahate, ⁵⁵iba:te ba:be hopoeno habahabamo na:pulila:huya: komo tawakalubi ebenu pe komo konikiyalamema. Ba: hibila, Ya:suti kebe habalo da:lutanakui, tawakaluba:te ba:be komo dulinakui temetema:gopi tilago ba:bo magatalenakuya:. ⁵⁶Iyo, Ya:suti kebe hiya:hiya: hegehege ba:gala koko habahaba ba:gala tumu genamamo da:tonakui, tawakaluba:te ibino temetema:gopi ba:bamo da:magatalenakui, iba:te ba:bi habahaboeno ilina kolowami habamo ba newadila:latele ebe ba:bo netoemehonakuya: temetema:gopa:te ebenu kaliko kologihoma. Ba:bema: hibila, puya:te ebenu kaliko dologihonakui, ba:ba:te ba:bo hidohidohonakuya:.

Yu Tawakalubino Iniwalino Iya:tulame Komo

Ma:t 15:1-9

7 ¹Ba:bene Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi ipuwalo puya:te Yelusalema ko habalo oko dowatihonama:, komo iba:te Ya:sutamo kapimilo da:pelamiya:, ²iba:te ebenu komo ta:matapi bepulamiya:, iba:te kokoto ukulalehenu baa: da:nahutiya:. Ba:moe gabodo iba:te Pa:lisi kapiyuimipino eta tutumu tabamo kapapamiliya:ha:.*

³Numa:la:, hiliyonomo Yu tawakalubino iniwala:te ibi diya:tulamenakui, ibi hiliyonomate ba:be atu ukuilo ba emedena ba:bo ododilinaka, ba:gala Pa:lisi kapiyuimipa:te ba:bi iniwalino tutumu tabamo atumu hidonomamo kapapamila:halena, kebako deha:potonomo tutumu iba:te a:kadikamidala:la:. Ba:moe mabuma: ibino kokoto hidamo ukulalehenu iba:te baa: a:kanahamena:, ⁴ba:gala naha ilina kolowami habalo duwatehomena: iba:te ba:bi ilina ukulalehenu a:kapenahamena:. Ba: hibila, iba:godolo beya niho kalili ba:gala hiya:hiya: oho kalili ukulale tutumate ba:kapola:na, iyo, ba:ma ka:na ibino iniwala:te iba:tamo dikalameholiya:, komo ba:bakobako tutumu hiliyonomo iba:godolo ba:pola:na.*

⁵Ba:bema: Pa:lisi kapiyuimipa:te Godokono Tutumu iya:tulamepa:go Ya:suku nalatediya:, “Bada mabuma: ama: ta:matapa:te aenu iniwala:te da:ga:lanakui ba:bi tutumamo kapapamila:hanaha:, huiyatiya ibi ha:kiya ibi kubahilamete kokoto ukulalehenu baa: ba:bo nahanaka?”

⁶Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: ma:lapila netewa tawakalubilata! Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate la:enu komoma: dopamo hibi tabo dolamagiya:, Godokono Bukalo ba:be tabote ba:ma ka:na itana, ‘Ba:moi tawakaluba:te na tabamo adikunamena, huiyatiya ibino tepo ipuwoenu ukui na tamelo kapola:naha, muhulunomolo ba:nepola:na.*

* 7:2 Luk 11:38 * 7:4 Ma:t 23:25 * 7:6 Ais 29:13

7 Iba:te naeno mahilo hunamo nadipatena,
huiyatiya hibi komo puliyala,
iyo, iba:te hopo habanapino tutumu

Godokono hibi Tutumuma: midiliti ba:bo iya:tulamenaka.”

8 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Aisayakono tabo hibinomola,
mabu la: Godokono hibi Tutumu Tabo a:miya:paliya:mata, huiyatiya
tawakaluba:te da:ga:lana ba:bi tutumamo papamila:hanamata.

9 “La: hibi mulu tawakalubilata! Iyo, la: Godokono hibi Tutumu
Tabo tama:mo ba miya:te, huiyatiya la:eno iniwala:te da:ga:lanakui la:
ba:bi komo kapiya bododilinakomata. 10 Numa:la:, Godokono Bukalo
Mosesete na:goiya, ‘La:eno menokobi nabi nowalubila:la:,’ ba:gala ebete
na:kagoiya, ‘Kebe lumagiti ebene menoko o nabiwino komoma: kuba
tabo dolamagimini, la:le ebe nanakapumiya:la:.’” 11 Huiyatiya la: ba:moe
Godokono tabo tama:mo miya:palo na:ga:lanamata, ‘Lumagigodolo
da:pola:na menoko nabiwi owalubilima:, ebete iba:tamo ikalamema:
ubiha:ma: deda:mene, kubahenola. Ebete dito kogoema:ne, ‘Ba:moi ilina
talonala, nale Godotamo ikamehote ba:moi ilinamo naeno menoko
nabiwi a:kowalubila:mo.’ 12 Ba:bema: la: ba:bako kuba ukui lumagi
nonaminanakomata, ebete ebene menoko nabiwi a:kowalubila:le. 13 Iyo,
ba:moe gabodo la:eno iya:tulame komate Godokono hibi tabo tama:mo
miya:tena, ba:bene la:le ba:be atu kuba ukui gabodo komo hiya:hiya: kuba
komo hiliyonomo na:kododilinamata.”

Tawakalubi Da:kubahilamenaka Ba:bi Komokomo

Ma:t 15:10-20

14 Ba:bene Ya:suti tawakalubi ebetamo gala kaka:lamiti
iba:tamo na:goiya, “La: hiliyonomo naeno tabo uliti, ukui hidamo
na:tuputupuilama:la:. 15 Lumagi tamelo ditana ba:be ilinate ebe ipuwamo
opegate ebe a:kakubahima:mene, huiyatiya lumagino tepo ipuwane
dikulimina: ba:bi komate ebe kokubahimima:na:.” * 16 Galagodawa, ama:
hidamo nulua:!”^e

17 Ba:bene Ya:suti tawakalubi miya:palete genama guamo da:nodoluya,
ebe ta:matapa:te ebete bada tabo ka:goiya: ba:be taboeno ipuwama:
ebe nalatediya:. 18 Ebete iba:tamo na:goiya, “Komopa:te ukui hidamo
katuputupuilamenaha:, la: ba: atumu. La: iya:tawahala:ka:? Naha ilinate
lumagino tepo ipuwamo opegate ebe a:kakubahima:mene, 19 mabu naha
ilinate lumagino ukui mabamo katutaha:, huiyatiya wapamo tuta ba:bene
nea:go kopenuluhukuma:ne.” Ba:bema: hibila, Ya:suti ba:moe tabamo

^e 7:16 Mak 7:16 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebene buka
ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* 7:10 Ikuli 20:12; 21:17; Tutumu 5:16 * 7:15 Oel 10:14-15

hiliyonomo naha ilinoeno talona hiliyonomo tama:mo miya:tenomo a:miya:tiya:

²⁰Ba:bene ebete gala na:kagoiya; “Numa:la, lumagino tepo ipuwane dikulimina: ba:bi komo kapiyate ebe kokubahimima:na; ²¹⁻²²mabu lumagino tepo ipuwane hiya:hiya: kuba ukui komate pikulinaka, ba:bene ba:bi kuba ukua:godone ba:moi koko kubate kapikulinaka—bohele pilo komo ba:gala eta lumagino kamena pilo komo, ilina pilo komo ba:gala eta lumagino ilina ubi komo, mauba komo ba:gala lumagi anakapumi komo, ha:da amiho komo ba:gala eta lumagino mahilo kubahimi komo, apa:mo kuba ododili komo ba:gala hiya:hiya: kuba oholelo ododili komo, awagaha komo ba:gala daedae ukui komo. ²³Iyo, ba: hibila! Ba:moi kuba hiliyonomate lumagino tepo ipuwane pikuliti lumagi ba:bo kokubahimima:na:”

Taya Habanapi Kamenoen Hibima: Midi Komo

Mat 15:21-28

²⁴Ba:bene Ya:suti ba:be hopo miya:pate Taya ko haboeno hopamo dito tuya: Ba:ba tetelo ebe ubihinola ebete kebe genamamo da:nodoluya: tawakaluba:te iya:tawaha, huiyatiya iba:te ba:be genama tiyo iya:tawahuya: ²⁵⁻²⁶Ba:bema: ba:be hoponapi kamena eta, ebene bohele deha:poto kuba gobogobagoenola, ebete Ya:sukunu komo uliti ebetamo pete ebene nato mabamo ba pepapamiwata ebe ba:bo petoemehuya; ebete ebene bohelegodone kuba gobogobo koemema: Huiyatiya ba:be kamena Yu lumagiha; ²⁷ba:bema: Ya:suti ebetamo na:goiya; “Mabu keka: nale ama: dowlubitama? Tawakaluba:te dopamo ibino guguda:tamo baa: nikalama:mena: Wadiyaha: iba:te gugudino baa: komopa:tamo dito ikalame, mabu ba:be ododi komo ba: gahagahatamo ikalame komo huiyala.”

²⁸Ebete huiyatiya Ya:sutamo na:goiya; “Kodawa, ama:le da:gaa: ba: hibila, huiyatiya guguda:te hopamo diya:hekenaka, ba:bi baa: hapuhapu gahagahate naha wadiyala!”

²⁹Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya; “Mabu ama: ba:ba ka:na a:gaa:ta, ama: kalakalago genamamo na:toa. Kuba gobogobote amia:no bohelegodone uluhuku.”

³⁰Ba:bene ba:be kamenate genamamo tote ebene bohele ba:bo numiya; kuba gobogobote ebegodone ya:lo uluhukuti, ebete tilolo watitiya:

Ya:suti Galo Duhumi Ba:gala Tabo Olamagiha: Dubu Da:hiduimiya:

³¹Ba:bene Ya:suti Taya hopo miya:pate Saidono ko habamo tote, ebete Ta:ni Habahaboeno hopodo kapetote Ga:lili Bobamo gala dito kanuluhukuya: ³²Ba:ba tetelo tawakaluba:te galo duhumi ba:gala tabo olamagiha: dubu Ya:sutamo magahete ebe na:petoemehuya: ebete

ebeno kokoto ba:be dubutamo kemowatimima. ³³Ba:bene Ya:suti ba:be dubu tawakaluba:godone nanekela:mo hiya: baha:mo magatate, ebenu kokoto dubuino galo ipuwamo ba:bo newadulatelya:, ba:bene ebete ebenu kokotamo kowe mehamidate dubuino ma:lapila ba:bo ologimiya. ³⁴Ba:ba tetelo Ya:suti Hunu Habamo gahimilo, hawela ama:midate Yu tawakalubino tabamo na:goiya:, “Epa:ta!” ba:moe taboeno ipuwa ba:ma ka:na itana, “Na:tutukula:hala!”

³⁵Ba:bema: ba:be dubuino galote tutukula:hate ba:gala ebenu ma:lapilate da:hiduya:, ebete tabo hidamo ba:bo olamagiya. ³⁶⁻³⁷Tawakaluba:te ba:be komo dumiya: iba:te hanohanoholo konomamo ga:luya:, “Ya:suti hiliyonomo komo hidonomamo ododilinako. Numa:la:, ebete galo duhulamepi na:hiduilamena iba:te tabo kulihoma:, ba:gala tabo ga:laha:pi atumu na:kahiduilamena iba:te tabo koga:lama!”

Ba:bene Ya:suti ibi konomamo kiyahalamiya:, “La:le komo tawakaluba:tamo ba:moe komo akahawakalima:la:!” Ba: hibila, komo hiya:hiya: tetelo Ya:suti tawakalubi ba:ma ka:na kiyahalamenakui, huiyatiya iba:te ebenu tabamo papamila:haheno ebenu ododili komo ba: dito nehawakalilamenakuya:.*

Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Gala Da:kikalameholiya:

Mat 15:32-39

8 ¹Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:sutam pelamete gala na:kapekapiyuya:. Ba:bene ibino baa:te da:wiboholamiya: Ya:suti ebe ta:matapi ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya:, ²“Na ba:moi tawakalubi na:malemalelatilitamo, mabu iba:te nago netewakapiya hegela demedenati ibino baa: a:wiboholami.* ³Na ibi baa:henu ibino habahabamo doelamemo, diyala, gabo tetelo heloha:ma: da: neda:hamena:, mabu komo iba:te muhulunomone pelamiya:.”

⁴Huiyatiya ebe ta:matapa:te ebetamo na:ga:luya:, “Moe baa:ha: hopola. Ale ba:moi tawakalubi hiliyonomatamo baa: ikalameholema: modobo:ha:.”

⁵Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya:, “La:godolo kebaleta baa:te ka:pola:na?”

Iba:te na:ga:luya:, “Sa:ba:ni.”

⁶Ba:bene Ya:suti tawakalubi hakamo kahidima: da:goelamiya:, ba:ba tetelo ebete ba:bi sa:ba:ni baa: komokomo uwatete Godotamo kalakala tabo ba:bo goiya:, ba:bene ebete wakalamiholete ebe ta:matapa:tamo dito ikalamiya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholema:. ⁷Ba:gala iba:godolo daha hegehege kapiyakapiya na:kapola:nuya:, ba:bene Ya:suti ba:bi dahama: Godotamo kalakala tabo kagoete, ebe ta:matapi na:goelamiya: iba:te tawakaluba:tamo kakikalameholema:. ⁸⁻⁹Ba:ba tetelo puya:te ba:be

* 7:36-37 Ais 35:5; Mak 1:43-45 * 8:2 Mak 6:34-44

baa: da:nahuya: ibino kape komo ba: dito wiboholamiya: Ba: hibila, ba:be baa: 4,000 tawakaluba:te nahuya:, ba:bene da:luhiliya: ba:bi baa: komokomamo Ya:suku ta:matapa:te sa:ba:ni bagolo betabuilamiya: Ba:bene Ya:suti ba:bi tawakalubi ibino habahabamo doelamiya:, ¹⁰ba:ba tetenomolo ebete ebe ta:matapa:go boga:mo ololote Da:lamanuta hopamo ba: dito tolamiya:.

Pa:lisi Kapiyuimipa:te Hanohano Komo Umima: Ya:suku Da:ga:lamiya:

Ma:t 16:1-4

¹¹Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:sutamo pelamete ebe na:polowabeletiya:. Ibi ubila ebe kuba gabamo kemogabuimima:, ba:bema: iba:te ebe na:ga:lamiya:, “Ama:godolo Godokono helo ditana, ba:be komo hawakalimima: eta hanohano komo atamo nododa:”

¹²Ba:bene Ya:suti ebene tepo ipuwalo hawela konomamo ama:midalo na:goiya:, “Mabu keka: ba:ma tete tawakaluba:te hanohano komo dohowadina? Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godote ebene helo hawakalimima: ba:ma tete tawakaluba:tamo hanohano komo a:kikalama:mene!”*

¹³Ba:bene ebete ibi ubiha:ma: eda:lo boga:mo ololote bobo hapuamo gala na:kana:hiwuya:.

Pa:lisi Kapiyuimipi Ba:gala Helodiko Ibino Awagaha Komo

Ma:t 16:5-12

¹⁴Ga:lili Bobo a:hiwale tupuimihino Ya:suku ta:matapa:te baa: uwate komo nadoduya:, ba:bema: iba:godolo kapiya baa:nomote itanuya: boge gulu. ¹⁵Ba:bene Ya:suti ibi koamo kiyahalamiya:, “La: hidamo nuliala: Palawa baa:te ha:kiya hunamo da:mahiga, Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Helodiko ibino awagaha komo ba:ba ka:nala. A:iye, ba:mako awagaha komote la:tamo akuluhukala!”*

¹⁶Ba:bema: iba:te ibi ipuwalo tabo ba:ma ka:na ga:luya:, “Ebate atamo ba:moe tabo begoe mabu a baa:henola.”

¹⁷Huiyatiya iba:te tabo da:ga:lutiya: Ya:suti iya:tawate iba:tamo na:goiya:, “La:le baa:heno pola:na tabo badama: ka:ga:lutama? La:le naeno hibi komo hidamo kuminaha: ba:gala kiya:tawahanaha:. Mabu keka: la:le la:eno tepo ipuwa badama: da:kodakoduilamenama? * ¹⁸⁻¹⁹La: baida:gopila huiyatiya la: a:kuma:lemata, iyo, la: galagopila huiyatiya la: a:kulia:lemata. Nale eta gapogapolo paibo baa: 5,000 dubatamo da:wakalamiholenimo, ba:moe komoma: la:godolo ukui ba:kitana? Ba:ba tetelo la: baa: komokomamo kebaleta bagolo ka:tabuileonima?”

Iba:te ebetamo na:huiyuya:, “¹² bagolola.”*

* 8:12 Ma:t 12:39; Luk 11:29 * 8:15 Luk 12:1 * 8:17 Mak 6:52 * 8:18-19 Mak 6:41-44

20 “Ba:gala eta hegelalo nale sa:ba:ni baa: 4,000 tawakaluba:tamo da:kawakalamiholimo, ba:ba tetelo la: baa: komokomamo kebaleta bagolo ka:tabuilamiuima?”

Iba:te ebetamo na:huiyuya, “Sa:ba:nila.”

21 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya, “Mabu keka: la:le naeno komo hibilo kiya:tawahanaha:?”

Ya:suti Baidi Tamiho Dubu Da:hiduimiya:

22 Ba:bene iba:te Betasaida habamo da:nikuliya, komo tawakaluba:te baidi tamiho dubu Ya:sutamo magahete, ebe ba:bo petoemehuya: ebete ebe kologima. 23 Ba:bene Ya:suti baidi tamiho dubu kokotamo lawete habane nanekela:mo magatate, ebete ebena baida:mo kowe miya:temete ebena kokoto emowatilamelo ebe nalatediya, “Ama: ilina na:kulamiuta?”

24 Ba:be dubuti gahimiti na:goiya, “Na tawakalubi da:wapata:lamita nulamitamo, huiyatiya ibi kehamo la:mota:hana.”

25 Ba:bene Ya:suti ebena kokoto ba:be dubuino baida:mo gala da:kemowatilamiya, ebete ibulu a:la:minalete ebena baiditi ba:bo hidohidohomiya, iyo, ba:ba tetelo ebete ilina hiliyonomo hidamo ba:bo ulameholiya. 26 Ba:bene Ya:suti ebe na:goemiya, “Amia:no genamamo tonomo na:toa, ba:moe habamo gala akapa:la:.”

Pitate Ya:sukunu Hibi Komo Da:hawalimiya:

Ma:t 16:13-20; Luk 9:18-21

27 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go Sisaliya-Pilipai hopeno habahabamo ba tuta, gabo tetelo ebete ebena ta:matapi na:nalateda:liya, “Tawakaluba:te na pokomo ka:ga:lanaka?”

28 Iba:te na:ga:luya, “Komopa:te ama: Yoneko beyamo wadulateledawama: ga:lanaka, komopa:te ama: Elayako Godokono ukui hawalalimidawama: ga:lanaka, ba:gala komopa:te ama: Godokono ukui hawalalimidawa etama: ga:lanaka.”*

29 Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya, “Huiyatiya la:le na pokomo ka:midinionama?”

Pitate ebetamo na:huiyuya, “Ama: ba: Kelisotela, Godokono Oemedawalata!”*

30 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi na:kiyahalamiya, “La:le naeno komoma: komopi akakiyalama:la:.”

* 8:28 Mak 6:15 * 8:29 Yon 6:68-69; Mak 9:9

Ya:suti Ebene Hoe Komoma: Dopamo Da:goiya:*Ma:t 16:21-28; Luk 9:22-27*

³¹Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi ba iya:tulame na:goiya, “Tawakalubino Naniwi tawakaluba:godone koko temeteme galane kuwatema:ne, Godokono ubila. Iyo, Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu iba:te ebe ubiha:ma: keda:hama:na, ba:bene tawakaluba:te ebe kanakapumima:na: huiyatiya netewa-kapiya hegelalo ebete hoene gala kakamahigama:ne.”

³²Ebete ba:moe tabo iba:tamo da:goiya, Pitate Ya:suku komo ta:matapa:godone nanekela:mo magatate ba:be tabo komoma: ebe ba:bo nikiyahamiya. ³³Ba:bene Ya:suti ohobigate, komo ta:matapi ulamete Pitako kiyahamelo na:goiya, “Pita, ama: Saitanako huiyala! Na na:miya:pana: mabu amia:no ukui Godotamo kihatitaha, ama: tawakalubino ukuilo emedenata!”

³⁴Ba:bema: Ya:suti tawakalubi hiliyonomo ebe ta:matapa:go ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya, “Kebe lumagiti na ta:mahenema: ubi dihatemene, dopamo ebete ebene komo adodote ebene keha pihiga aguti na ba:bo na:ta:mahena:mene. * ³⁵Ba: hibila, kebe lumagiti ebene ka:ka: natamo damawada:mene ebene ka:ka:te kalatidima:ne, huiyatiya kebe lumagiti Godokono Hido Tabo olamagima: ebene ka:ka: na mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: kolawema:ne. ³⁶Ba:bema: lumagiti hopoeno ilina hiliyonomo uwatenomo ba uwate, ebene ka:ka: datutimini ba:be lumagino huiya keka:? ³⁷Ebete ebene ka:ka: gala kakalawema: bada ilina na:kikamemene? Gabo puliyala, kitanaha. ³⁸Numa:la, ba:ma tete tawakaluba:te kubakubanomoma: eda:hate, iba:godolo Godoko hibima: midi komo puliyala. Ba:bema: kebe lumagiti natamo ba:gala naeno tabamo da:hilopomene, na Tawakalubino Naniwiti ba: atumu ebetamo kohilopoma:nemo, iyo, nale naeno Nabiwino helonomo alago ba:gala ebene hido-talona nopopa:go da:pemo, ba:ba tetelo ebe kopehilopuimima:nemo.”*

9 ¹Ba:bene Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tetelo demedehona komo iba:te Godokono Ko Gawadalagino tetete heloago da:pemene, ba:be ko komo dopamo umiti galane ba:bo koha:lahama:na.”*

Godokono Helonomo Alote Ya:sukunu Ape Da:la:minuya:*Ma:t 17:1-13; Luk 9:28-36*

²Ba:bene sikisi hegela da:wibuya: Ya:suti Pitako, Ya:imesiko, ba:gala Yoneko eta hununomo hakamo magataliya, iba:te ha:kiya ba:bolo

* **8:34** Ma:t 10:38-39; Luk 14:27 * **8:38** Ma:t 10:33 * **9:1** Mak 13:30

konepola:nama:. Ba:ba tetelo ibino dopo hapulu Ya:sukunu apete hiya:ma: ba edita, * ³ebeno pupulino ilinate a:la:minahamete keyakeyanomoma: hibilo eda:hamitiya:, ba:moe hopo konomolo eta lumagiti kaliko ba:ma ka:na ukulalelo keyakeyanomoma: midili wadiyaha:. ⁴Ba:bene ta:matapino holoholo hapuamo Moseseko ba:gala Elayako iba:te uluhukuti Ya:sukuba: tabo ba:bo ga:lutiya:. ⁵Ba:ba tetelo Pitate Ya:sutamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, ale ba:malo da:pola:nama:, kalakala konomola. Wadiyala a mimiya netewa-kapiya ketemotema:nema:, eta amia:nola, eta Mosesekonola, eta Elayakonola.” ⁶Ba: hibila, ta:matapa:te konomamo toletlehutiya:, ba:bema: Pitate ukui hidamo emalagidoloheno ba:be tabo ba: dito goiya:.

⁷Ba:bene hawaiti pete ibi da:patulateliya:, tabote hawai ipuwane ba:ma ka:na piya:, “Ba:moe naeno kapiya Gudunomola, na ebetamo na:kalakalutamo. La: ebene tabo nuliala:!” ⁸Huiyatiya ba:ba tetelo iba:te hopo tiyonomo umihote Moseseko Elayako ibi gala kulamiya:ha:, Ya:suku kapiyate iba:go ba:bolo la:nuya:.

⁹Ba:bene iba:te haka hununi ba pepalaga Ya:suti ibi na:pegoelamiya:, “La:le kebe komo kumioma, ba:be komo ba:ma tetelo komopi akakiyalama:la:, huiyatiya na Tawakalubino Naniwiti hoene gala da:kamahigamo, la: tawakalubi ba:bo kokiyalamema:nemata.”

¹⁰Ba:bema: iba:te ba:be komo tepo ipuwamo ihatiya:, huiyatiya hoene mahiga komoeno ipuwa ibi ipuwalo ga:lutiya:. ¹¹Ba:bene iba:te Ya:suku nalatediya:, “Bada mabuma: Godokono Tutumu iya:tulamepa:te da:ga:lanaka, Elayate dopamo pete, ebene gala hapuni Kelisote kopema:ne?”

¹²Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Hibila, Elayako dopamo pete hiliyonomo komokomo kopetuputupuilamema:ne. Huiyatiya Godokono Bukalo eta tabo ba:ma ka:na ba:kaitana, Tawakalubino Naniwi temeteme hiliyonomo kuwatema:ne ba:gala tawakaluba:te ebe ubiha:ma: keda:hama:na:. Ba:moe taboeno ipuwama: la:eno ukui keba ka:na ka:pola:na?” ¹³Na la:tamo na:goemo, Elayako tawakaluba:tamo ya:lo a:pi^f huiyatiya iba:te ibino ubilo koko kuba ebetamo ododilinakuya:, Godote ebene Bukalo dopamo da:goiya: ba:ba ka:na.”*

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Kuhi Da:hiduimiya:

Ma:t 17:14-21; Luk 9:37-43a

¹⁴Ba:bene iba:te komo ta:matapa:tamo pikuliti, tawakalubi hiliyonomate iba:go ba pola:na ba:bo pulamiya:. Ba:ba tetelo Godokono

^f 9.13 Buka ka:lamiholeledawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suti Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno komoma: olamagiya:.

* 9:2-7 2Pit 1:17-18; Oel 3:22 * 9:12 Ma:l 4:5; Ohale 22:1-18; Ais 53:3 * 9:13 Ma:t 11:14

Tutumu iya:tulamepa:te Ya:suku ta:matapa:go ba olowabeletehuita,
 15 huiyatiya tawakaluba:te Ya:suku dumiya: iba:te konomamo
 la:wa:halo ebetamo pulila:hate nolata tabo ba:bo nega:luya. 16 Ba:bene
 Ya:suti ebe ta:matapi nalateda:liya, “Mabu keka: la: ba:moi dubago
 dolowabeletehuitama?”

17 Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomo ipuwalo eta lumagiti Ya:sukunu
 tabo ba huiya na:goiya, “Iya:tulamedawa, na naeno gudu ama:tamo
 a:magaha:kamo mabu ebe kuba gobogobote anagalimihona, ba:bema:
 ebe tabo olamagi modoboha. 18 Keba tetelo kuba gobogobote ebe
 gala da:kanagalimihomene hopamo kopena:da:nama:ne, ba:bene
 ebete lalo ba ikilame paguti ebenu tabo ipuwane pikulimiti, ebenu
 apete kodakodanomoma: ba:bo keda:ma:ne. Nale ama: ta:matapi
 a:goelama:kamo iba:te kuba gobogobo koemema, huiyatiya iba:godolo
 helo puliyala.”

19 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya, “A:iye, la: hibima: midiha:
 tawakalubilata! La:le natamo menemene bikanamenamata, ba:bema: na
 ubihinola la:go tete ga:ga:lo emedena! La: kuhi natamo na:magaha:la!”

20 Ba:bene iba:te ba:be kuhi Ya:sutamo da:magatuya, kuba gobogobote
 Ya:suku umiti kuhi ba:bo anagalimihuya. Kuhiti hakamo gate
 ewageleholo ba miwa:digahuta ebenu tabone paguti pikulimitiya. 21 Ba:ba
 tetelo Ya:suti kuhino nabiwi nalatediya, “Ebe ba:moe komo kebako tetelo
 ka:tupuimi?”

Ebete na:huiyuya, “Gudu deha:poto tetelo tupuimi. 22 Hiliyonomo
 tetelo kuba gobogobote ebe koa:mo ba:da:na, ba:gala beyamo ba:da:na,
 ba:ba ka:na ewagelena ebe kanakapumima. Ba:bema: amia:no
 helo modobola:ka: a kowalubima:? Helote modobolo ditama:na, a
 malemalea:telo ebe nowaluba.”

23 Ya:suti ebetamo na:goiya, “Mabu keka: ama:le naeno helo komoma:
 da:kiyanama:? Ba:moe komo naeno komoha, ba: amia:no komola!
 Wadiyala ama: Godoko hibima: na:mida, ba:bene ama:godolo helo
 bitanamene hiliyonomo komokomo ododilima.”*

24 Ba:ba tetenomolo kuhino nabiwiti konomamo na:goiya, “Na
 hibima: na:miditam huiyatiya naeno hibima: midi komo deha:potola.
 Na:koiminama!”

25 Ba:bene komo tawakalubi hiliyonomate ba pelamenape, Ya:suti ibi
 ulamete kuba gobogobo kiyahamelo na:goiya, “Taboha:dawa ba:gala galo
 duhumi gobogobo, nale ama: bikiyahamemata, ebegodone uluhukuti
 na:toa! Gala ebetamo akapopegala!”

26 Ba:ba tetelo kuba gobogobote ibulu goewatalo kuhi hakamo
 a:da:nate, ba:bene kuhiti kubanomamo ewageleholo kuba gobogobote

* 9:23 Ma:t 21:21; Mak 11:23

ebegodone duluhukuya:, ebete hoemo ba:bo kapitanuya:. Ba:be mabuma: komopa:te na:ga:luya:, “Ebe a:hoe,”* 27huiyatiya Ya:suti ebe kokotamo lawete dadipatiya: ebe ba:bo mahiguya:.

28Ba:bene Ya:suti genama guamo da:na:pa:guya:, komo tawakaluba:te pola:naha: tetelo ebe ta:matapa:te ebe nalatediya:, “Mabu keka: ale kuba gobogobo oemema: kamodobakaha:?”

29Ebate ibino tabo ba huiya na:goiya:, “Pote ebene emede ipuwalo Godokoba: tabo da:ga:lanaka, ebe kapiyate ba:mako kuba gobogobo koemema:ne.”

Ya:suti Ebene Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:

Ma:t 17:22-23; Luk 9:43b-45

30Ba:bene iba:te ba:be haba miya:pate Ga:lili hopodo ba petolame, Ya:suku ubihinola ebete kebolo ka:lutiya: tawakaluba:te iya:tawaha,* 31mabu ebete ebe ta:matapi komo hiya:hiya: komokomo biya:tulamitiya:. Ebete ibi iya:tulamelo na:goiya:, “Godote Tawakalubino Naniwi kuba tawakalubino kokotamo kihatema:ne, ba:bene iba:te ebe kanakapumima:na:, huiyatiya ebete netewa-kapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne.”*

32Huiyatiya Ya:suti da:goiya: ebe ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwa hidamo kemalagidolutiya:ha:, ba:bema: iba:te ba:moe komoma: Ya:suku alateda:ma: na:toletolehutiya:.*

Kodawama: Pote Na:keda:mene

Ma:t 18:1-5; Luk 9:46-48

33Ba:bene iba:te Kapeniyama habamo da:pelamiya:, Ya:suti genama guamo nodolote ebe ta:matapi ba:bo nalateda:liya:, “Gabo tetelo la: bada mabuma: ka:ga:lutakama:?”

34Iba:te tabo kahuiyuya:ha: mabu iba:te ibi ipuwalo pote koma: eda:ma: a:polowabeletehuiya:.* 35Ba:be mabuma: Ya:suti emedete ebene 12 ta:matapi ebetamo ka:lamiti iba:tamo na:goiya:, “Kebe lumagiti koma: eda:ma: ubi dihatemene, ebete ebe ha:kiya galanomoma: miditi komopino huiyaha: okodawama: neda:mene.”*

36Ba:bene Ya:suti gudu deha:poto lawete ibi tetenomamo adipiti, ebe kokotamo ba a:ga:da:mida iba:tamo na:goiya:, 37“Kebe lumagiti naeno mahilamo ba:mako gudu deha:poto kalakalago dowalubina ebete na bowalubinina, ba:gala kebe lumagiti na dowalubinina ebete na kapiya kowalubinina:ha:, ebete na Oenamedawa Godoko atumu na:kowalubina.”*

* 9:26 Mak 1:26 * 9:30 Yon 7:1 * 9:31 Mak 8:31; 10:32-34 * 9:32 Luk 9:45

* 9:35 Luk 22:24; Ma:t 20:25-27; Mak 10:43-44 * 9:37 Ma:t 10:40

Ago Alaholoha:dawa Ebete A Owalubidawama: Eda:na
Luk 9:49-50

³⁸Ba:bene Yonete Ya:sutamo na:goiya; “Iya:tulamedawa, ale eta dubu umima: ebete amia:no mahilamo kuba gobogobo doelamiti, huiyatiya ale ebe a:kiyahamima: ba:be komo kekelamema: mabu ebe aeno kapiyuimi lumagiha:”

³⁹Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya; “La:le ebe akaduhima:la: Kebe lumagiti naeno mahilamo hanohano komo dododimini, ba:be lumagiti tote naeno komoma: kuba tabo a:kanolamaga:mene, ⁴⁰mabu hibila, kebe lumagiti ago alaholoha:dawama: deda:na, ebete ba: a bowalubina.*

⁴¹Nale la:tamo hibi tabo begoemo, la:le na Kelisokono tawakalubima: deda:hanama, ba:be mabuma: etate beya la:tamo dikalamemena:, ebete Godogodone da:lawemene ba:be hido huiyate a:kalatida:mene.”*

Kuba Gabamo Emogabuimi Komo

Ma:t 18:6-9; Luk 17:1-2

⁴²Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Deha:poto guduti na hibima: ba midinina, kebe lumagiti ebe kuba gabamo demogabuimina, wadiyala tawakaluba:te ebe lawete ebena kokoba:mo konomo nakola ma:homete kehaha: kolomamo na:da:namenana:, ebete atu kuba komo eta gudutamo ododikapoma:

⁴³Ba:gala amia:no kokotote ama: kuba gabamo demogabuimina, nitamida! Wadiyala ama:le kapiya kokotago Godokono Ka:ka: Habamo na:pa:ga, kubala kokoto netewago Koe Habamo to. Ba: hibila, ba:be habalo koete itana tetelo na:woena,* ⁴⁴ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te a:kaha:lahala:, ba:gala koete a:kaha:gale.[§] ⁴⁵Ba:gala amia:no natote ama: kuba gabamo demogabuimina, nitamida! Wadiyala ama:le kapiya natago Godokono Ka:ka: Habamo na:pa:ga, kubala nato netewago Godote ama: Koe Habamo na:da:na. ⁴⁶Ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te a:kaha:lahala:, ba:gala koete a:kaha:gale. ⁴⁷Ba:gala amia:no baiditi ama: kuba gabamo demogabuimina, na:magubuta:! Wadiyala ama:le kapiya baida:go Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo na:pa:ga, kubala baidi netewago Godote ama: Koe Habamo na:da:na.* ⁴⁸Ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te ba:pola:na, a:kaha:lahala:, ba:gala koete a:kaha:gale.”*

⁴⁹Ba:bene Ya:suti eta tabo ba:ma ka:na kagoiya; “Tawakaluba:te solo baa:mo keba ka:na ka:miya:tenaka, Godote tawakalubi hiliyonomoeno emede komamo ebena koe ba:ba ka:na kopemiya:telamema:ne.

§ 9.44 Mak 9:44 ba:gala Mak 9:46 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* 9:40 Ma:t 12:30; Luk 11:23 * 9:41 Ma:t 10:42 * 9:43 Ma:t 5:30 * 9:47 Ma:t 5:29

* 9:48 Ais 66:24

⁵⁰“Solo hidonomola, huiyatiya eta lumagino solo golate dalatidimini, ama:le gala soloma: a:kamida:mena:ta. Ba:bema: Godokono solote la:eno kapiyuimi ipuwalo nitanamene, iyo, wadiyala etate eta malemaletelo ba:ba ka:na nemedeniya:la.”^h *

Kamena Ibuki Komo

Ma:t 19:1-12; Luk 16:18

10 ¹Ba:bene Ya:suti Ga:lili hopo miya:pate Yudiya hopodo petote Yodane Tuli hapuamo dito nuluhukuya. Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate ebetamo gala da:kapelamiya:, ba:bene ebete ibi gala na:kiya:tulamiya: mabu ebena ododi komo ba: ba:ma ka:nala.

²Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te pelamete, Ya:suku kuba gabamo kopemogabuimima: ebe na:palatediya:, “Dubuti ebena kamena dibukimini, Godokono Tutumu Tabo ba:kadikamidalemene?”

³Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, “Mosesete la: bada tutumu tabo ka:goelamitiya:la?”

⁴Iba:te na:ga:luya:, “Dubuti ebena kamena ibukima: Mosesete gabo atamo ba:ma ka:na hiduimiya:, dubuti ebena ubi dihatemene, ebete kamena ibuki pepa ododiti ebetamo dito kikamema:ne.”*

⁵Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Mabu la:eno tepo ipuwa kodakodahibinomola, Mosesete kamena ibuki tabo Godokono Bukamo ba:bema: ihatiya:. ⁶Huiyatiya numa:la:, dopamo Godote ba:moe hopo dododiya:, ba:ba tetelo ebete dubu kamena bododiliya:.* ⁷Ba:moe mabuma: dubuti ebena nabiwi ba:gala menoko miya:palette ebena kamenago kapiya bahilo kemedema:na:,* ⁸ba:bene ibi netewapa:te kapiyama: eda:te gala hiya:ma: a:keda:mena:, iyo, ba:ba tetelo ibi ba: kapiyanomola. ⁹Numa:la:, Godote ibi netewapi kapiyama: a:midiliya:, ba:bema: lumagiti ibi hiya:ma: midili wadiyaha:.”

¹⁰Galane genama gulu Ya:suku ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwama: ebe da:nalatediya:, ¹¹ebete iba:tamo ba:ma ka:na goiya:, “Kebe lumagiti ebena kamena ibukiti eta kamena da:lawemene, ebete Godokono holoholo hapulu ba:be kamena pilolo kolawema:ne,* ¹²ba:gala kebe kamenate ebena dubu ibukiti eta dubu da:lawemene, ebete ba:be dubu atumu pilolo kolawema:ne.”

^h **9:50** Buka ka:lamiholedawa, Ya:suti da:goiya: ba:be go taboeno ipuwa ba:ma ka:nala, solo ba: hibima: mididawoeno emede komola.

* **9:50** Ma:t 5:13; Luk 14:34 * **10:4** Tutumu 24:1-4; Ma:t 5:31 * **10:6** Tup Mabu 1:27; 5:2

* **10:7-8** Tup Mabu 2:24; Epe 5:31-33 * **10:11** Ma:t 5:32

Ya:suti Guguda:tamo Kokoto Demowatilamiya:*Ma:t 19:13-15; Luk 18:15-17*

¹³Ba:bene komo tawakaluba:te ibino gugudi Ya:sutamo na:magataliya:, ebete iba:tamo kokoto ba emowatilame Godoko kogoemema: ebete ibi hidamo kowalubilinama:. Huiyatiya ebe ta:matapa:te ba:bi tawakalubi ba kiyahalame ibi da:duhilamiya:, ¹⁴Ya:suti ibino ododi komo umiti iba:tamo maubalo na:goiya:, “Gugudi natamo pelame wadiyala. Akaduhilama:la:, mabu ba:mako tawakaluba:te Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo kona:pa:la:hama:na:. ¹⁵Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti gudu deha:poto huiyamo aeno Ko Gawadalagi Godoko laweheno, ba:be lumagiti ebena Kalakala Habamo a:kana:pa:gamene.”* ¹⁶Ba:bene Ya:suti guguda:tamo kokoto ba emowatilame Godoko ba:bo goemiya:, ebete ibi hidamo kowalubilinama:.

Ilina Dogodogo Dubuti Ya:sutamo Da:piya:*Ma:t 19:16-30; Luk 18:18-30*

¹⁷Ba:bene Ya:suti mahigate gabodo ba tuta, eta dubuti ebetamo nipuligate pupamo nemedete ebe na:goemiya:, “Hido Iya:tulamedawa, na bada komo ododiti wiboha: ka:ka: ebo na:ka:lawemo?”

¹⁸Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Ama:le na hidodawama: badama: ka:ka:nama:wa? Eta hidodawa puliyala, Godoko kapiyate hidodawala. ¹⁹Ama: Godokono Tutumu Tabo iya:tawala. Lumagi akanakapuma:la:, eta lumagino kamena pilolo akalawa:la:, ilina pilolo akuwata:la:, eta lumagino komoma: ha:da tabo akolamaga:la:, lumagino ilina ha:da gabodo akuwata:la:, ba:gala amia:no nabiwi menoko ibino tabamo na:papamiwatanakuya:.”*

²⁰Huiyatiya ebete Ya:sutamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, na deha:poto tetene tupuimiti ba:moi hiliyonomo tutumu kodakodalo uwatete eta kapiya kadikanaliya:ha:.”

²¹Ba:bene Ya:suti ebe uminate malemaletelo ebe na:goemiya:, “Kapiya komote ama:godolo kamodobonaha:. Wadiyala ama: tote, komopa:te amia:no ilina hiliyonomo mana:mo uwatehomete, ama:le ba:bi mani awaepa:tamo dito na:nikalamehola:. Ba:ba tetelo ama: gala kapete na na:ta:maheniya:, ba:bene amia:no ilina hiliyonomate Godokono Hunu Habalo konepola:nama:na:.” ²²Ebete ba:be taboma: dopo menemenenomoma: eda:te tepo menemena:go dito tuya:, mabu ebe ilina dogodogodawanomola.

²³Ba:bema: Ya:suti ebe ta:matapi ulameholelo na:goelamiya:, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ilina hiliyonomagopa:te ba:be habamo na:pa:la:hama: kodakodanomola!”

* 10:15 Ma:t 18:3 * 10:19 Ikuli 20:12-17; Tutumu 5:16-20

²⁴Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ebena taboma: na:hanohanohutiya;, ba:bene Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya;, “Naeno ekaka:la;, Godote Ko Gawadalagima: deda:na, tawakaluba:te ba:be habamo na:pa:la:hama: kodakodanomola! ²⁵Numa:la;, ka:molo-goeteⁱ kaliko akohomehoeno ola gugudu nilupiga kodakodama: eda:na, gabohenola. Ba: atumu ilina hiliyonomagodawate Godokono Ko Gawadalagi habamo na:pa:ga kodakodanomola, gabote hibinomolo a:kitanamene.”

²⁶Ba:bene iba:te konomamo la:wa:hate ibi ha:kiya ibi ipuwalo na:ga:lutiya;, “Ya:suti da:goe ba:be tabote hibima: deda:na, puya:te modobola:ka: Godote ibino ka:ka: mula:lalamema:?”

²⁷Ya:suti ibi ulamenate na:goiya;, “Tawakaluba:te ha:kiya ibino ka:ka: mula:le modoboha;, huiyatiya Godoko kapiyate modobola mabu ebegodolo helo bitana hiliyonomo komokomo ododilima:.”

²⁸Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goiya;, “Ama: numa;, a ilina hiliyonomo miya:palete ama: na:ta:mahenata.”

²⁹Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya;, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti ebena genama, o ebena nani nanikokubi ekaki, o ebena menokobi nabi gugudi ba:gala ebena hopo, ebete na mabuma: ba:gala Godokono Hido Tabo olamagima: ba:bi komo da:miya:palemene, ³⁰ebete ba:ma tetelo hiliyonomo genama, nani, nanikokubi, ekaki, menokobi, gugudi, ba:gala hopo konomo gala kakuwatema:ne. Ba:gala atu tetelo tawakaluba:te temeteme komo ebetamo kikamehoma:na;, huiyatiya galane nale ebetamo wiboha: ka:ka: kikamema:nemo. ³¹Iyo, ba: hibila, ka:lo dopopi hiliyonomo da:pola:na, iba:te galane galapima: keda:hama:na;, ba:gala ka:lo galapi da:pola:na, iba:te galane dopopima: keda:hama:na:.”*

Ya:suti Ebena Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:

Mat 20:17-19; Luk 18:31-34

³²Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go Yelusalema ko habamo ba tolamita, ebete ibi dopalamete tutiya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ukui bilibilinomoma: eda:hutiya;, ba:gala kebe tawakaluba:te ibino gala hapuni da:pelamitiya: iba:te atumu na:katoletolehutiya:. Ba:bene Ya:suti ebena 12 ta:matapi uwatete, ebetamo da:pikulimina: ba:bi temeteme komoma: ibi ba iya:tulame na:goiya;,* ³³“La: nulia:la;, a Yelusalemamo tolamitama:. Ba:bolo Godote Tawakalubino Naniwi tawakaluba:tamo

ⁱ 10.25 Ya:suku tetelo Yu tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te kokonomo gelebadihole ka:molo-goegoa:mo ibino oko bowatihonakuya:. Iyo, komo hiya:hiya: tetelo ka:molo-goegoa:te ibino ilina bewatanakuya: muhulu hopamo, ba:gala komo tetelo iba:te bogema: watenama:.

* 10:31 Mat 20:16; Luk 13:30 * 10:32-34 Mak 8:31; 9:31

kikalamema:ne, ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te ebe anakapumima: ga:late Yuha:pa:tamo ba:bo kikalamema:na. ³⁴Ba:bene ba:ba:te ebe iya:da:tete, ebetamo kowe mehoholete, giya:pa:pa:mo ebe a:na:miga:titi kanakapumima:na, huiyatiya ebete netewa-kapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne.”

**Ya:imesiko Ba:gala Yoneko Iba:te Kuba Ukuia:mo Ya:suku Eta Komoma:
Da:ga:lamiya:
Ma:t 20:22-28**

³⁵Ba:bene Sebedikono gugudi Ya:imesiko ba:gala Yoneko iba:te pete Ya:sutamo na:pega:luya;, “Iya:tulamedawa, a ubila ale ama: bada komoma: da:ga:lamekena;, nika:miya:.”

³⁶Ya:suti ibi na:goelamiya;, “La: bada komo ubila:ka: nale la:tamo ikalamema:?”

³⁷Iba:te tabo ba huiya na:ga:luya;, “Ama:le Ko Gawadalagima: deda:mena;, a ubila ama:le da:goemena: etate amia:no tu hapulu ba:gala etate pele hapulu amia:no konomo alo ipuwalo kolumutitama:.”

³⁸Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya;, “La:le na hido ukuia:mo kaga:lanamitaha: La: modobola:ka: nale da:nimo ba:be temeteme kalila:mo niho? La: modobola:ka: Godote na hoe komamo dadunatenemene ba:be komamo la: wadulatele?”*

³⁹Iba:te na:ga:luya;, “A modobola:.”

Ya:suti iba:tamo na:goiya;, “Ba:moe komo ba: hibila, nale da:nimo galane tetelo la: ba: atumu ba:be kalila:mo nihote temeteme bulihonakomata, ba:gala Godote na dadunatenemene ba:be hoe komamo la: kowadulatelema:na:ta. ⁴⁰Huiyatiya naeno tu hapuamo ba:gala pele hapuamo ahidi komoma: nale a:kagaa:mo. Godote puya:tamo da:hiduilamiya: ba:binomate ba:bolo kopola:nama:na;, iyo, ba:moe komoma: ebete ha:kiya kogoema:ne.”

⁴¹Ba:bene komo ta:ni Ya:suku ta:matapa:te ba:be komo uliti, Ya:imesiko ba:gala Yoneko iba:tamo na:maubahalitiya;, ⁴²huiyatiya Ya:suti ibi hiliyonomo ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya;, “La: iya:tawahala, Godoko hibima: midiha:pino koko dubate ibi ha:kiya ibi ba wadiya:paa:latele komo tawakalubi heloamo kiyahalamanaka, iba:te ibino ubi komamo kopapamila:halenama:.” ⁴³Huiyatiya la: ba:bakopima: a:keda:hamata. Kebe lumagiti la:eno koma: eda: ubi dihatemene, ebete la:eno huiyaha: okodawama: neda:mene, ⁴⁴ba:gala kebe lumagiti dopoma: eda: ubi dihatemene, ebete la: hiliyonomoeno du genamoeno

* 10:38 Mak 14:36; Luk 12:50 * 10:39 Oel 12:2; Haw 1:9 * 10:42 Luk 22:25-26

* 10:43 Ma:t 23:11; Mak 9:35

okodawama: neda:mene, iyo, ebe ha:kiya ebe hoponomamo ihatenomo nihata:mene. ⁴⁵Numa:la:, Tawakalubino Naniwiti da:piya:, ebe ubihinola ba:moe hopo tawakaluba:te ebetamo huiyaha: okopima: eda:ha, huiyatiya ebete na:piya: tawakaluba:tamo huiyaha: okodawama: kopeda:ma:, ba:gala ebena ka:ka: gobogobamo ihatete ebena hoe huiyate komo hiliyonomo tawakalubi Saitanakono du genamane dito kuluhukulatelema:.”

Ya:suti Batimiyasikono Baidi Da:hiduilamiya:

Ma:t 20:29-34; Luk 18:35-43

⁴⁶Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Yeliko ko habamo pelamete, ba:bene iba:te komo tawakalubi hiliyonomago kapimilo ba:be habane ikuliti ba tolame, Timiyasikono gudu Batimiyasiko baidi tamiho dubula, ebete gabo tamelo ba luta komo tawakalubi manima: ba:bo toelameholitiya:. ⁴⁷Ba:bene ebete Nasaletenapi Ya:sukunu pe komo uliti ibulunomamo na:goiya:, “Ya:su, Da:ibidikono Hogo! Ama: na na:malemalenatena:!”

⁴⁸Ba:ba tetelo komo hiliyonomo tawakaluba:te ebe kiyahamelo na:duhimiya: ebete tatabalo kolutama:, huiyatiya ebete gala ibulunomamo na:kagoiya:, “Da:ibidikono Hogo! Ama: na na:malemalenatena:!”

⁴⁹Ba:bene Ya:suti ba:bamo utiti na:goiya:, “La: ebe mamo na:ka:ma:la:.”

Ba:bene iba:te ba:be baidi tamiho dubu ba ka:mi ebetamo na:ga:luya:, “Na:kalakala, ebete ama: beka:mitata! Na:mahiga!”

⁵⁰Ba:ba tetelo ebete ebena atuino kaliko tama:mo a:da:nate, tiyonomo mahigate Ya:sutamo ba:bo piya:. ⁵¹Ba:bene Ya:suti ebe nalatediya:, “Ama: bada ubi kihatiuta nale ama:tamo kododima:?”

Baidi tamiho dubuti na:goiya:, “Iya:tulamedawa, na ubila ilina hidamo kulamema:.”

⁵²Ya:suti ebe na:goemiya:, “Ama: na:toa. Amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta,” ba:bema: hibila, ba:ba tetenomolo ebena baiditi da:hidohidohuya:, ebete ba:be gabodo Ya:suku ba:bo ta:matuya:.*

Ya:suti Yelusalema Ko Habamo Da:na:pa:guya:

Ma:t 21:1-11; Luk 19:28-40; Yon 12:12-19

11 ¹Ba:bene iba:te Yelusalema ko haba tama:mo ba pelame, Betapa:gi haba ba:gala Betani haba tamedo tolamete Olibi Kehakeha Hunu Hakamo ba:bo nikuliya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapi netewa dopamo ba oelame ²ibi na:goelamiya:, “La: ba:be tatali habamo tote, ba:be habamo ba nuluhuku donoki-goe deha:poto hala:mo ma:home konuma:digama:nemata, lumagiti dopamo ebe hunamo kemediya:ha:. Wadiyala la:le hale pahamiti na:magahiya:la:. ³Etate la:tamo da:goemene, ‘La: ba:moe komo badama:

* 10:52 Mak 5:34

kododiutama?’ la: huiyatiya ba:ma ka:na na:ga:luya:la, ‘Kodawate donoki-goe ubila, ebete gala tiyonomo kakapoemema:ne.”

⁴Ba:bene iba:te tote, gabolo donoki-goe deha:poto gigiho tamelo ma:home numiti hale ba:bo nepahamiya. ⁵Ba:bema: puya:te ba:bolo da:pola:nuya: iba:te ibi nalateda:liya, “La: hale bada mabuma: ka:pahamiutama?”

⁶Ba:bene Ya:suti ibi netewapa:tamo dopamo kebe tabo ka:goiya, iba:te ba:be atu tabo ibi da:kiyalamiya: ba:bi tawakaluba:te ibi dito miya:paliya. ⁷Ba:bene iba:te ba:be donoki-goe deha:poto Ya:sutamo magahete, ibino watuino kaliko donoki-goe hunamo miya:temete, Ya:suti ba:bi kaliko hunamo ba:bo emediya. ⁸Ba:ba tetelo komo hiliyonomo tawakaluba:te ibino ga:ga:ga: kaliko pipikulamete gabamo apohohago tolamiya, ba:gala komopa:te gabo tametamene ele iya:hiliti gabamo atumu kamiya:tehlenatuya. ⁹Ba:bene puya:te da:dopuya: ba:gala Ya:sukunu gala hapuni da:pelamitiya, ibi hiliyonomate ibulunomamo na:ga:lutiya, “Godoko nadipata:la!

Godo, amia:no mahilago da:pita,
wadiyala ama: ba:be lumagi na:koimiya:!”

¹⁰Iyo, aeno iniwa nabiwi Da:ibidikono hogote Ko Gawadalagima: deda:na, wadiyala ama:le ebe na:koimiya:!

O tawakaluba:la, la: Godoko milimiholo hunamo nadipata:la!”

¹¹Ba:ba tetelo Ya:suti Yelusalema ko habamo na:pa:gate, Godoko Adikumino Hiya: Genamamo nodolote ilina hiliyonomo ulamehola:go ba:bo petuya, ba:bene da:gapogapohoniya: ebete Betani habamo gala na:katoniya: ebene ¹²ta:matapa:go.

Ya:suti Gao Noloha: Anahu Keha^j Dumiya:

Ma:t 21:18-19

¹²Eta hegelalo iba:te Betanini gala da:kapelamitiya, gabo tetelo Ya:suku baa: kape komo ba piya:tawa, ¹³ebete anahu keha pahagoeno muhulamo pumiti, gao oholema: ba:bamo dito tuya. Huiyatiya ebete ba:bamo da:nuluhukuya: pahanomuya nulamiya, mabu ba:be tete anahu gao kehoeno noloho teteha,* ¹⁴ba:bema: ebete ba:be anahu kehatamo na:goiya, “Emedena emedena tetelo tawakaluba:te ama:godone gao a:kanahanakamena:!”

Ba:be tabo ebe ta:matapa:te uliya.

Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genama Da:hiduimiya:

Ma:t 21:12-17; Luk 19:45-48; Yon 2:13-22

¹⁵Ba:bene iba:te Yelusalemamo nikuliti Godoko Adikumino Hiya: Genamamo tolamete, ba:be genamalo Ya:suti ilina kolowamipi nulamete

^j 11.11 Tawakaluba:te anahu kehoeno mahilo Gogodala tabamo salibisama: ka:minaka.

* 11:9 Ohale 118:25-26 * 11:13 Luk 13:6

gobogobamo helonomamo neta:malateliya; ba:gala ebete mani oweheta:midahalepino patapata gimai kolowamipino ahidi patapatago ba:bo nohoba:midahalelamiya. ¹⁶Ba:gala Yelusalemanapa:te ibino ilina hapuhapuni da:wadahenakui, iba:te ba:bi ilinago Godokono Genamoeno kala ipuwado palehawaminanakui hapudu da:nikulinakui, Ya:suti ibi ba:be mabuma: duhilamiya. ¹⁷Ba:ba tetelo ebete tawakalubi ba iya:tulame na:goiya; “Ba: hibila, Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, ‘Naeno Genama hiliyonomo hiya:hiya: hopo tawakaluba:te Godoko Adikumi Genamama: koga:lama:na; la:le huiyatiya pilo tawakalubino genamama: amidimata!’”^{*}

¹⁸Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te ba:be tabo uliti Ya:suku anakapumima: gabo bohowaditiya; huiyatiya iba:te ebe na:tolemitiya: mabu hiliyonomo tawakaluba:te ebene iya:tulame komoma: hanohanoholo na:kalakalahutiya:.”

¹⁹Ba:bene da:gapogapohoniya: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi ba:be ko habane gala na:kikuliniya:

Ya:suku Ta:matapa:te Anahu Keha Kaloloma: Eda: Dumiya:
Ma:t 21:20-22

²⁰Eta hegela duiduiyanomolo iba:te ko habamo gala ba kapelamita, anahu kehate hahane tupuimiti apa:mo puluhuku kaloloma: eda: ba:bo pumiya. ²¹Ba:bene Ya:suti dopamo bada komo kododiya; Pitate ba:be komo emalagidolote Ya:sutamo na:goiya; “Iya:tulamedawa, numa:! Ama:le da:kiyahami ba:be anahu kehate kaloloma: edi!”

²²Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya; “La: Godoko hibima: na:mida:la. ²³Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti hibima: midilo ba:moe hakatamo ba:ma ka:na da:goemene, ‘Ama: kehaha: kolomamo na:toatepa!’ ba:bene ebete tepo ipuwalo ukui netewama: eda:heno, ba:be komote uluhukuma: hibima: da:midimini, ebete ba:be komo hibilo kumima:ne. ^{*} ²⁴Ba:bema: nale la: na:goelamemata, la: bada komoma: Godoko da:toemehoma, la: ba:be komo ya:lo lawema: ga:lalo hibima: na:mida:la; ba:bene la: ba:be komo hibilo kolawema:nemata. ^{*} ²⁵Ba:gala keba tetelo la:le mahila:hate Godotamo toetoe tabo dolamagimima, ba:bene eta lumagitamo mauba komote ditanamene, la: ba:be lumagino kuba egebolemete nadodoholemiya:la; ba:bene la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti la:eno kuba egebolelamete atumu kakadodoholelamema:na:ta. ^{*} ²⁶Huiyatiya la: tawakalubino kuba egebolelamete adodoholelamene,

^{*} 11:17 Ais 56:7; Yel 7:11 ^{*} 11:18 Mak 14:1 ^{*} 11:23 Ma:t 17:20 ^{*} 11:24 Ma:t 7:7

^{*} 11:25 Ma:t 6:14-15

la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti la:eno kuba egebolelamete
a:kadodoholelama:mena:ta.”^k

Yu Watowatopa:te Ya:sukunu Helo Mabuma: Ebe Dalatediya:

Ma:t 21:23-27; Luk 20:1-8

²⁷Ba:ba tetelo Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi Yelusalema ko habamo
gala na:kapikuliya:. Ba:bene ebete Godoko Adikumino Hiya: Genamalo
ba nepata:, Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, Godokono
Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, iba:te ebetamo pelamete
²⁸ebe ba:ma ka:na palatediya:, “Ama: ba:moi komo pokono heloamo
kododiliona? Ba:gala ba:moe helo pote kikameti, ama:le ba:moi komo
kododilinama:?”

²⁹Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Nale kapiya komoma: la:
kalateda:lema:nemata. La:le na huiya tabo hidamo da:ga:lanamema,
ba:bene nale ba:moi komo pokono heloamo kododilinamo, ba:be komo
nale la: ba:bo kokiyalamema:nemata. ³⁰Naeno alateda: tabo ma kumu
bitana la:tamo, Yonete tawakalubi beyamo da:wadulatenakui, ba:be
helo ebetamo pote kikami, Godotela:ka: o eta lumagitila:ka:?”

³¹Ba:bema: ibi ha:kiya ibi ipuwalo olowabeletihuiilo na:ga:luya:, “Ale
da:ga:lama: Godote Yonetamo helo ikami, ebete kogoema:ne, ‘Mabu keka:
la:le ebena tabo hibima: kamidihia:?’ ³²ba:gala a modoboha: ebe ba:ma
ka:na ga:lame, hopo lumagiti Yonetamo helo ikami.” Iba:te tawakalubino
mauba komoma: toletoleholo tabo ba:ba ka:na ga:luya:, mabu ibi
iya:tawahala tawakalubi hiliyonomate Yoneko Godokono hibi ukui
hawakalimidawama: ga:lana. ³³Ba:bema: iba:te ibino tepo ipuwoeno ukui
ugumuililo Ya:sutamo na:ga:luya:, “Yonekono helo mabu a iya:tawaha:.”

Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Ba:bema: nale la: atumu
a:kakiyalama:mata nale ba:moi komo pokono heloamo dododilinamo.”

Tupina Gao Pali Lawamepino Iya:tulame Uwi

Ma:t 21:33-46; Luk 20:9-19

12 ¹Ba:bene Ya:suti eta uwi tabamo ibi ba:ma ka:na iya:tulamiya:,
“Dubuti pali ododiti tupina gao keha ba:bo amihui, ba:be gaoeno
mahilo ba: gala:ipi gaola. Ba:bene amiho komote da:wibui, ebete kala imiti,
gao ihi adilutihoeno nakola bobo aligiti, pali lawamepino hunu mimiya
ba:bo eti. Ba:ba tetelo ba:be dubuti ebena pali komo lawamepi dubatamo
dito miya:pui, iba:te ba:bolo oko ba owatina ba:be pali hidamo umilo ebena
gao kuwateholemenakoma:, ba:bene ebete muhulu hopamo ba: dito tui.*

^k 11.26 Mak 11:26 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka
ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* 12:1 Ais 5:1-2

2“Ba:bene gao tapiho tete da:pi ebete pali lawamepa:tamo huiyaha: okodawa na:poemi, ebete iba:godone gaoeno mani ipuwane ebenu namutudawoeno komo kopelawema:, 3 huiyatiya iba:te ebe lawete kukamo anagalimihote ilinaheno dito noemiya: 4 Ba:bene pali namutudawate eta huiyaha: okodawa gala da:kapoemi, huiyatiya iba:te ebe watolo ba anagalimiho ebe hilopo ikamete atumu dito koemiya: 5 Ba:bene ebete gala eta huiyaha: okodawa da:kapoemi iba:te ebe anakapumiya: Ba:bene komo huiyaha: okopi hiliyonomate da:pelami, iba:te ba: atumu komo alukuliti dito oelamiya:, huiyatiya iba:te komo anakapulamiya:.

6“Ba:bene namutudawagodolo eta kapiya nemedenami, ba:be gudu ebete konomamo emalagidolonami. Ba:bema: galanomone ebete ba:be gudu ba poeme ebenu ukuilo na:goi, ‘Hibila, iba:te naeno gudutamo kopapamila:hama:na:.’

7“Ba:bi pali lawamepi dubate huiyatiya ibi ipuwalo na:ga:luya:, ‘Numa:la:, ba:moe guduti nabiwino ilina namutudawama: deda:mene, ba:be guduti ba: na:pe. Ba:bema: wadiyala ale ebe anakapumiti ebenu pali lawenomo kolawema:nema:,’ 8 ba:bene iba:te ebe lawete anakapumiti palino kala ipuwane ba: dito na:da:nuya:.”*

9 Ba:bema: Ya:suti ulihopa:tamo na:goiya:, “La:eno ukui keba ka:nala:ka:, pali namutudawate bada komo na:kododimini? Hibila, ebete pete pali lawamepi panakapulamete ebenu pali komopa:tamo kopikalamema:ne. 10 Iyo, la: dopamo Godokono Bukalo ba:moe tabo hibilo a:ka:lamiholia:mata, ‘Genama etepa:te tama:mo dihati,

ba:be hototote huiyatiya genamoeno helo mabuma: eda:na.

11 Ba:moe komo ba: Godote ododi,

ba:bema: aeno ukuilo na:hanohanohutama:!”*

12 Ba:bema: Yu watowatopi dubate Ya:suku lawe ubila mabu ibi iya:tawahala ebete ba:be uwi ibino komoma: olamagiya:, huiyatiya iba:te tawakalubi tolelamelo ebe miya:pate dito tolamiya:.

Loma Tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo¹ Ta:kese Mani

Ikameho Komo

Ma:t 22:15-22; Luk 20:20-26

13 Ba:bene Yu watowatopa:te komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Ko Gawadalagi Helodikono kapiyuimipi Ya:sutamo oelamiya:, iba:te ebe kuba gabamo ba

¹ 12.12 Sisako ba: Loma tawakalubino Konomo Gawadalagila, hopo konomolo ebe kapiyate helonomoma: eda:nami. Ebete ebenu alaholohopi hiya:hiya: hopamo oelameholenakui, ba:bene iba:te ba:bi hopolo ba nemedehona tawakaluba:godone ta:kese mani konomo ba:bo nuwatelamenakuya:, ba:bi mana:mo ibino Loma gabomanino hiya:hiya: oko kowatihonama:.

* 12:8 Yun 13:12 * 12:11 Ohale 118:22-23

nemogabuimi ebete kebako tabo goelo ebe ba:bo kolawema.* ¹⁴Iba:te ebetamo pelamete ha:da amiho gabodo na:pega:luya, “Iya:tulamedawa, a iya:tawahala ama: hibi lumagilata. Ama: komopino dito ga:la komamo a:kapapamiwatala:ta, ba:gala ama: tawakalubi hunu nikapa:mo kulamenaha, ba:ma ka:na eta lumagi miya:palo eta lumagi ebo a:kalawa:la:ta. Iyo, ama: tawakalubi Godokono gabo hidamo iya:tulamenata, ba:bema: a na:kiyaa:ma, Loma tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo ta:kese mani ikameho hidola:ka: o kubala:ka? A ebetamo ba:kikamehoma: o a:kikamehama:?”

¹⁵Huiyatiya Ya:suti ibino ma:lapila netewa komo iya:tawate iba:tamo na:goiya, “Mabu keka: la:le na ha:da amihonamema: dewagelitama? La: mani kapiya natamo nikanama:la, nale kumima:nemo.”

¹⁶Ba:bene iba:te kapiya mani ebetamo dikamiya, ebete ibi nalateda:liya, “Ba:moe mani hunulu da:pola:na, mahilo ba:gala holoholo pokonola:ka:?”

Iba:te na:ga:luya, “Konomo Gawadalagi Sisakonola.”

¹⁷Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Sisakono ilina Sisatamo nikamehala, huiyatiya Godokono ilina Godotamo nikamehala.”

Ba:bema: iba:te ebena taboma: koamo hanohanohutiya.*

Hoe Ipuwane Ka:ka:mo Mahila:hale Komo

Ma:t 22:23-33; Luk 20:27-40

¹⁸Hoe ipuwane mahila:haleha:ma: da:ga:lanana, ba:bi tawakalubi ba: Sa:diyusi kapiyuimipila.^m Komo iba:te Ya:sutamoma pelamete tabo ba:ma ka:na pega:luya,* ¹⁹“Iya:tulamedawa, Godokono Bukamo Mosesete tabo ba:ma ka:na miya:tiya, ‘Dubuti hoete kamena gugudihino da:miya:pamene, ebena ekawiti ba:be hamole lawete ebena naniwi mabuma: gugudi nododilima:mene.’” ²⁰Kapiya dubuino sa:ba:ni kuhia:te nemedenama. Ibi ipuwalo dopo guduti kamena lawete gugudi ulameheno hoiya, ²¹ba:bene ebena ekawiti atu kamena kalawete gugudi ulameheno dito kahoiya, ba:gala eta tetedawate ba: atumu kewageliya. ²²Ba:bene ba:bi sa:ba:ni badininipalate gugudihino ba:ba ka:na ha:lahuya, huiyatiya kamenate galane dito hoiya. ²³Ba:bema: iba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena, ba:be Ko Hegelalo ba:be kamenate pokono kamenama: na:keda:mene, mabu ebe sa:ba:ni dubate a:lawa:tepahuya:?”

²⁴Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Mabu la: Godokono Buka tabo ba:gala ebena helo iya:tawaha, ba:be mabuma: la:eno ukuilo

^m **12.18** Ya:suku tetelo Sa:diyusi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala, iba:te Pa:lisi kapiyuimipino hiya:hiya: tutumu hiliyonomoma kapapamila:halenakuiha. Ba:gala tawakaluba:te ha:lahate hoene gala kamahila:halete Godotamo da:nikulimina, ba:be komo Sa:diyusi kapiyuimipa:te hibima: kamidinakuiha, ba:bema: iba:te ba:be atu hibima: mihiha: komoma tawakalubi biya:tulamenakuya.

* **12:13** Mak 3:6 * **12:17** Lom 13:7 * **12:18** Oel 23:8 * **12:19** Tutumu 25:5

tawakalubino ha:laha komoma: kubamo ga:lanakomata. ²⁵Numa:la, tawakaluba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena:, ba:ba tetelo iba:te gala kamenakamena a:kapuwaterhola:mena: ba:gala dubu a:kapuwaterhola:mena:, huiyatiya iba:te Godokono Hunu Haboeno nopopimo bemedehonamena:. ²⁶Ba:be mabuma: Godokono Bukate a biya:tua:mena ha:lahapa:te hoe ipuwane mahila:halema:. Iyo, Mosesete dihatiya: ba:be tabo la: hibilo a:ka:lamiholia:mata, ba:ma ka:na koete kehalo da:woitiya: huiyatiya kehate ka:mutigutiya:ha:, ba:ba tetelo Godote Mosesetamo na:goiya:, ‘Na ba: Godotela. A:ibalahamako, Aisa:keko, ba:gala Ya:ikoboko, iba:te emedena tetelo poko kadikumina, na ba: ba:betela.’* ²⁷Ba:bema: la: Sa:diyusi kapiyuimipi, la:eno ukuilo na:kemalagidolonama ba:bi iniwalino ka:ka:te a:wibuya? Ao, kawibuya:ha:, mabu ha:lahapa:te Godoko a:kadikuma:la: huiyatiya puya:te da:ka:ka:halena ba:bi tawakalubinomate ebe badikumina. Ba:moe ba:be mabuma: la: Sa:diyusi kapiyuimipa:te tawakalubino ha:laha komoma: kubamo ga:lanakomata!’”

Kebe Tutumu Tabote Konomoma: Keda:na

Ma:t 22:34-40; Luk 10:25-28

²⁸Ba:bene eta Godokono Tutumu iya:tulamedawate pete, iba:te da:ga:lutiya: ba:be tabo ba:bo puliya:. Ya:suti Sa:diyusi kapiyuimipa:tamo tabo hidamo dolamagiya:, ba:be komo umiti ebete Ya:suku nalatediya:, “Kebe tutumu tabote konomoma: keda:na?”*

²⁹Ya:suti na:goiya:, “Ba:moe ba: konomo tutumula, ‘Isalaela tawakaluba:la:, la: nulia:la! Godoko aeno Kodawala, ebe ba: kapiyanomola, eta puliyala.’ ³⁰Ama: amia:no Kodawa Godoko malemalelo nemalagidolona, amia:no tepo ipuwanomamo ba:gala amia:no gobogoboeno heloamo, amia:no ukui konomamo ba:gala amia:no helo konomamo.’ ³¹Ba:gala ba:moe ba: eta konomo tutumula. ‘Ama: ha:kiya ama: demalagidolona, wadiyala ama: ba:ba ka:na ama: tamelo demedena ba:be lumagi malemalelo nemalagidolona.’ Eta tutumu tabote ba:moi tutumu netewa a:kagogola:mene.”*

³²Godokono Tutumu iya:tulamedawate Ya:sutamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, hibila, ama: hidamo gaa:ta. Aeno Kodawa Godoko ba: kapiyanomola, eta puliyala, kemedena:ha:. ³³Lumagiti ebena tepo ipuwanomamo ba:gala ebena gobogoboeno heloamo, ebena ukui konomamo ba:gala ebena helo konomamo ebete Godoko malemalelo nemalagidolonamene. Ba:gala ebe ha:kiya ebe demalagidolona, ebete ba: ba:ba ka:na ebe tamelo demedehona ba:bi tawakalubi malemalelo nemalagidolenamene. Ba: hibila, ba:moi netewa tutumate kokonomoma: eda:hana, huiyatiya Godotamo ikameho komate kokoma: keda:hanaha:,

* 12:26 Ikuli 3:2,6 * 12:28 Luk 10:25-28 * 12:29 Tutumu 6:4-5 * 12:31 Hawi 19:18

iyo, tawakaluba:te koelo wamote sipi-goegoe ba:gala komo malemale ilina Godotamo dikamehonaka, ebete ba:bi hiliyonomo komo koko komoha:ma: goena.”*

³⁴Ebete tabo hidamo da:goiya, Ya:suti uliti ebetamo na:goiya, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habamo ama: a:pa:gama: ba: tatalila.”

Ba: hibila, ba:ba tetene tupuimiti tawakaluba:te Ya:suku eta komoma: alateda:ma: na:toletolehutiya:.

Godokono Oemedawa Kelisoko Potela:ka:

Ma:t 22:41-46; Luk 20:41-44

³⁵Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakalubi ba iya:tulamita na:goiya:, “Godokono Tutumu iya:tulamepa:te na:ga:lanana Godokono Oemedawa Kelisoko ba: Da:ibidikono hogola, ebene eyoni gugudi ipuwane komahigama:ne. Huiyatiya ba:moe komoeno ipuwa keba ka:nala:ka:?” ³⁶Numa:la:, Da:ibiditi Godokono Gobogoboeno heloamo tabo ba:ma ka:na olamagiya:,

‘Kodawa Godote naeno Kodawa Kelisotamo na:goe,

‘Ama: naeno tu hapuamo na:pemeda:,

ba:bene ama:go alaholohopi

ama:le naeno heloamo ibi komikimoelema:na:ta.’”*

³⁷Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “La: ba:moe tabo ba emalagidolo na na:kiyanama:la:, Da:ibiditi ebene hogo Kelisoko ebene Kodawama: ka:milo ebete Godokono tu hapuamo emedema: goiya:, ba:bema: ba:be komote keba ka:na na:kuluhukumini?”

Ba: hibila, ba:ba tetelo hiliyonomo tawakaluba:te Ya:sukunu tabo kalakalago ulihutiya:.

Ya:suti Godokono Tutumu Iya:tulamepino Awagaha Komoma: Da:goiya:

Ma:t 23:1-7,28; Luk 11:43; 20:45-47

³⁸Ba:bene Ya:suti tawakalubi ba iya:tulamita, ebete na:goiya:, “La:le Godokono Tutumu iya:tulamepi hidamo nulama:la:. Iba:te ubila ga:ga:ga: kaliko pupuliti kolowami habalo ba wapata:lame, tawakaluba:te ibi ba:bo kawagaminalema:.” ³⁹Iba:te ubila a Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu koko dubuino habalo kogagahidima:, ba:gala ibi ubila poko ododi tetelo koko habalo ahiditi kopola:nama:.” ⁴⁰Ba:gala iba:te hamolehamoleno ilina ha:da amihoho komodo ba uwate ba:bo wibuilamelelamenaka, ba:bene iba:te ba:be komo kubaha:ma: ga:lalo tolamete Godotamo baidi ba nibubulamehole ga:ga:ga: toetoe tabo ba:bo nega:lanaka, mabu ibi ubila tawakaluba:te ibino komo umilo ibi hidohidopima: koga:lama:.” Ba:be mabuma:, hibila, iba:te kuba huiya konomo kolawema:na:!”

* 12:33 Tutumu 4:35; 1Sa:m 15:22; Hos 6:6 * 12:36 Ohale 110:1

Hamole Kamenate Godotamo Mani Dikamiya:*Luk 21:1-4*

⁴¹Ba:bene Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakaluba:te mani ba miya:tita, Ya:suti ba:be haba tamelo emedete tawakalubino mani miya:te komo bulamitiya:. Komo ilina dogodogopa:te mani kokonomo bimiya:titiya:, ⁴²ba:bene eta ilinaha: hamole kamenate pete mani hegehege netewa, kapiya toea huiyala, ebete ba:bo pimiya:tiya:. ⁴³Ya:suti ebe ta:matapi ebetamo ka:lamiti na:goiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakaluba:te mani da:pemiya:ta:, ba:moe ilinaha: hamole kamenate ibi hiliyonomo a:gogole,* ⁴⁴mabu ilina dogodogopa:te ibino komo ilina da:luhililamenaka ba:bi ilina bepemiya:ta:, huiyatiya ba:moe hamole kamena ilinahenola. Ebete ebenu kuititi mani miya:tenomo a:pemiya:te, ba: ebenu baa: uwatehoeno manila.”

Godoko Adikumino Hiya: Genama Kubahimi Komo*Ma:t 24:1-2; Luk 21:5-6*

13 ¹Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamane ba pihitiguta, ebenu ta:matapi ipuwalo etate na:goiya:, “Iya:tulamedawa, ama: nulama:. Ba:moi nakola genama hiya:hiya:nomola ba:gala hidohidonomola!”
²Ya:suti huiyatiya ebetamo na:goiya:, “Ama: ba:moi koko genama bekulamiuta? Ba:moi genamoeno komoma: eta nakolate eta nakola hunulu a:kapola:namena:, mabu alaholohopa:te nakola hiliyonomo mapitahalete hopamo iya:hekenomo kopiya:hekema:na:.”*

Koko Temetema:te Pelamema: Ya:suti Da:goiya:*Ma:t 24:3-14; Luk 21:7-19*

³Ba:bene Ya:suti Olibi Kehakeha Hunu Hakalo ba luta, Godoko Adikumino Hiya: Genama hapuamo umilo lutiya:. Ba:ba tetelo Pitako, Ya:imesiko, Yoneko, ba:gala A:nduluku, ibinomate ebetamo tolamete na:nega:luya:, ⁴“Ama: a na:kiyaa:ma:, Godokono Genama kubahimi komote keba tetelo na:kuluhukumini? A bada hanohano komote na:kiya:tua:memene, tete ba: na:pe ba:moi hiliyonomo komate kopikulihoma:?”

⁵Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: hidamo. Eta lumagiti la: ha:da damiholamemena:, la: ebenu tabo akulia:la:, ⁶mabu komo hiliyonomo dubate naeno mahilamo pelamete kopega:lama:na:, ‘Na ba: Kelisote!’ ba:bene iba:te tawakalubi hiliyonomo ha:da ba:ma ka:na ba pamiholame hiya: gabamo ba:bo komagatalema:na:. ⁷Ba:gala la:le hiya:hiya: hopo tawakalubino alaholoho komo ba:gala ibino alaholohoma: nopo tamote komo dulihoma, ba:be mabuma: la: akatoletolehala:. Ba:moi komate

* 12:43 2Kol 8:12 * 13:2 Luk 19:44

hibilo kopikulima:na; huiyatiya ba:be tete ebe kuititi teteha: ⁸Ba: hibila, komo hopo tawakaluba:te komo hopo tawakaluba:go kalaholohoma:na; iyo, eta hopote etatamo alaholo komo kododima:ne, ba:bene wima:la:te hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopelamema:na; ba:gala komo hababahalo tawakaluba:te baa:heno kemedehoma:na. Numa:la; ba:moe komo ba:kamenate gudu lawema: temeteme da:tupuimi ba:ba ka:nala.

⁹“Ba:bema: la: la:eno komo hidamo nulamenala; mabu kubapa:te la: heloamo uwatete tabo anagiya:mida habamo komagatalema:na:ta, ba:gala iba:te Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu la: kukamo kalukulima:na:ta. Iba:te na mabuma: la:eno komo danagilamelelamemena; ba:ba tetelo la: hiya:hiya: koko gawadubuino holoholo hapulu utitatate naeno Hido Tabo iba:tamo ba:bo kolamagimima:nemata.” ¹⁰Iyo, kuititi tete peheno, Godoko ubila dopamo la:le ebena Hido Tabo hiliyonomo hiya:hiya: hopolo konolamagimima:. ¹¹Ba:bema: tawakaluba:te tabo anagiya:mida habamo la: da:magatalema:na; ba:be tetete uluhukuhino la:eno ga:la komoma: aka-ukuibilibilihala; ba:ma ka:na, ‘Na bada tabo na:ka:goemo?’ Tete da:pemene Godote kebe tabo komokomamo la: dowalubilimina; wadiyala la:le ba:bi tabo kapiya nolamagimiya:la; mabu hibila, la: ha:kiya a:kolamagima:mata, Godokono Gobogobote la: ipuwado kolamagima:ne.*

¹²“Ba:ba tetelo naniwiti ekawi hoea:mo koemema:ne, ba:gala atu gabodo ekawiti naniwi kanakapumima:ne, iyo, dubuti ebena gudu ba: atumu kakamitima:ne, ba:gala guguda:te maubahalete ibino menokobi nabi hoea:mo koelamema:na.* ¹³Ba:bene na mabuma: tawakalubi hiliyonomate la:tamo komaubahama:na; huiyatiya kebe lumagiti kodakodalo utiti kuitita:mo da:nuluhukumini, Godote ebena ka:ka: komula:mema:ne.”*

Talona Haba Kubahimidawoeno Komo

Ma:t 24:15-28; Luk 21:20-24

¹⁴Na Makate buka ka:lamiholedawatamo na:goemo, ama: ba:moe tabo Ya:suti da:goiya: hidamo niya:tawa.

Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya; “Godokono Genama kubahimidawate ba:be talona habalo la:nalo la:le ebe dumima, ba:ba tetelo wadiyala Yudiya hoponapa:te hunuhunu hakamo nalahutihamena:.* ¹⁵Iyo, genama panalo da:lutamene, ba:be lumagiti genama guamo gala a:kana:pa:gamene ebena ilina uwatema;.* ¹⁶ba:gala tumulu oko dowatitamene, ba:be lumagiti gala genamamo a:katoamene ebena atuino kaliko lawema:.

* 13:9 Ma:t 10:17-20 * 13:11 Luk 12:11-12 * 13:12 Ma:t 10:21

* 13:13 Ma:t 10:22; Yon 15:21

17“Numa:la, lamitulamitu ba:gala nono dikalamena ba:bi kamenakamenatamo ba:be hegelate kubanomoma: keda:ma:ne!”
 18Ba:bema: wadiyala la: Godoko na:toemehuya:la: ba:moi komate gibagiba tetelo akapikulihala, 19mabu ba:ba tetelo kokonomo temetema:te kopikulima:na:. Numa:la, Godote ba:moe hopo dododiya: ba:ba tetene tupuimiti ka:lo ba:ma teta:mo puluhuku, ba:bakobako temetema:te dopamo kapikuliya:ha, ba:gala galane tetelo ba:bakobako temetema:te gala a:kapelama:mena, kapiya tetenomolo kopikulima:na:. * 20Ba:moe komo ba: hibila, Kodawa Godote ba:be tete gopowahimihino eta lumagiti ba:moe hopolo a:kemedenamene, huiyatiya ebete pui ka:lamiti duwatiya: ba:bi tawakalubi malemaletelelo tete kogopowahimima:ne.

21“Ba:ba tetelo eta lumagiti la:tamo ba:ma ka:na da:goemene, ‘Numa:la, Godokono Oemedawa Kelisote ba:malo bemedena!’ o, ‘Numa:la, ebete ba:bolo bemedena!’ la: hibima: akamida:la, 22mabu ha:da Kelisoma: eda:hapi ba:gala naeno mahilamo ha:da tabo olamagimipi, iba:te ikulihote hiya:hiya: hanohano komo kododilima:na:. Iyo, ibi ubila ba:bi ododili komamo Godote da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi hiya: gabamo komagatalema:. * 23Ba:bema: la: hidamo nulia:la, ba:moi hiliyonomo komate pikulihino nale la: dopamo kiyalamemata.”

Tawakalubino Naniwino Pe Tete

Ma:t 24:29-31; Luk 21:25-28

24“Ba:be ko temeteme tetete da:wibomene, ba:ba tetelo hegelate kuduma:ne ba:gala manomete a:ka:la:minamene, * 25iyo, oloka:te alomone hopamo kopigudima:na, ba:gala alomoeno helohelo ilinate komidiwiholema:na:. 26Ba:bene ba:ba tetelo Tawakalubino Naniwiti alomo hununi ba pihitiga, iba:te ebe ba:bo kumima:na, ebete ebene heloago ba:gala alo konomago kopema:ne. * 27Ba:bene ebete Hunu Haboeno nopopi hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopoelamema:ne, Godote da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi ba:moe hopo hapuhapuni kopuwatema:.”*

Anahu Kehoeno Komo

Ma:t 24:32-35; Luk 21:29-33

28“La: anahu kehoeno komone ba:moe eta komo hidamo niya:tawahala: Gedawoeno huha:te pikuliti uliuli paha da:mogolamemena, ba:ba tetelo la: kiya:tawahama:nemata gogoeno tete ba: na:tatali, 29ba:bema: ba:moi temeteme

* 13:17 Luk 23:29 * 13:19 Da:n 12:1 Haw 7:14 * 13:22 Haw 13:13

* 13:24-25 Ais 13:10; Yow 2:10,31; 3:15; Haw 6:12-13 * 13:26 Haw 1:7

* 13:27 Ma:t 13:41; Mak 13:32

komate ikuliholo dulamema, la: kiya:tawahama:nemata Tawakalubino Naniwino pe tete tatalila, ebe ba: gigihodo a:pa:gama: pe. ³⁰Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:moi hiliyonomo komate dopamo kopikulihoma:na, galane ba:ma tete tawakaluba:te ba:bo koha:lahama:na, ³¹iyo, ba:moe hopo ba:gala alomo iba:te kowiboma:na, huiyatiya naeno tabote akawibamene, itana tetelo bitanamene.”

Tawakalubino Naniwino Pe Tete Tawakaluba:te Iya:tawaha:

Ma:t 24:36-44; Luk 17:26-30,34-36

³²“Numa:la, tawakaluba:te ba:be Ko Hegeloeno tete iya:tawaha, Hunu Haboeno nopopi ba:gala Godokono Gudu iba:te iya:tawaha, Nabiwi Godote ha:kiya iya:tawala. ³³Ba:bema: la: uliholo nemedeniya:la, mabu ba:be tetete da:pemene la: iya:tawaha. ³⁴Ba:moe komote ba:ma ka:na kitanama:ne, eta ko dubuti eta muhulu hopolo konemeda:tepama: ebena genama huiyaha: okopa:tamo komiya:pama:ne iba:te hidamo kuminama: Ba:bene ebete iba:tamo oko hiya:hiya: ikalameholete, gigiho umidawa kogoemema:ne, ‘Ama: naeno pe teta:mo uliholo nemedeniya:.’ ³⁵Ba:bema: la: uliholo nemedeniya:la, mabu la: iya:tawaha: genama namutudawoeno pe tete, diyala, da: gapogapo tetelola: o du tetelola, da: owaloho hapuamola: o duiduiya tetelola. ³⁶Iyo, ebete tiyonomo da:pemene la: lahanalo da: pulametama:na, ³⁷ba:bema: nale ba:moe tabo la: kapiyatamo kagoeha, hiliyonomo tawakaluba:tamo goemo, la: uliholo nemedeniya:la!”

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:ga:luya:

Ma:t 26:1-5; Luk 22:1-2; Yon 11:45-53

14 ¹Adaguila: Poko^a ba:gala Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko,^o ibino komo tupuimima: netewa hegelate ba nepola:na, ba:ba tetelo Godotamo

ⁿ 14.1 Ba:moe Adaguila: Pokoeno mabu ba: Moseseko tetelo tupuimiyi. Ba:ba tetelo Isipiti Ko Gawadalagi Pa:lote Yu tawakalubi hiliyonomo uwatete ibi ebena huiyaha: okopima: midiliya, ba:bema: ebete ubihinola ibi dito oelame ibino Kainane hopamo. Godote Pa:lokono wato kodakoda komo dumiya, ba:bema: eta dulu ebete ebena hoe nopodawa Isipiti hopamo na:poemeniya: hiliyonomo Isipitinapino dopo gugudi kopanakapulamenama: Ba:bene ba:be dulu hoe nopodawate Yu tawakalubino gugudi adaguila:lenate, huiyatiya Isipitinapino gugudinomo banakapulameniya: Ba:be hanohano komodo Yu tawakalubi hiliyonomate Isipiti hopone ba:bo ikuliniya:, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: iba:te hiliyonomo gogo ipuwalo Adaguila: Poko bododinakomena:.

^o 14.1 Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko ba: Yu tawakalubino eta pokola. Adaguila: Poko da:wibomene, eta hegelalo ba:moe eta poka tupuimiyi iba:te sa:ba:ni hegelate tetelo bododinakomena: Ba:moe pokaeno ipuwa ba:ma ka:nala. Yu tawakaluba:te Isipiti hopone Godokono heloamo dikuliniya:, ba:be dulu ibino palawa baa: ododilinate hidamo okalehonaheno iba:te gahugahulu ba:bo tolameniya: Mabu ba:bi baa:te hunamo mahila:halema: tetehenola, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: Yu tawakaluba:te ba:moe poka bododinakomena.

* 13:35 Luk 12:38

hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te Ya:suku anakapumima: tabo ba:bo ihatiya, ba:bene iba:te ebe diya lawema: gabo bohowaditiya. ²Iba:te na:ga:luya, “A Poko tetelo ebe a:kalawa:ma, mabu tawakaluba:te atamo maubahalelo ago alaholohodemena:”

Betani Habanapi Kamenate Ya:sutamo Hido Nibo Ihi Da:haminamiya:

Ma:t 26:6-13; Yon 12:1-8

³Ba:bene Ya:suti Betani habalo eta dubu Saimonokono genamalo baa: benutiya, ba:be dubu dopamo kuitikuuta:goenola. Ba:ba tetelo kapiya kamenate pete, hido nibo ihi nakola kalila:mo tabuimi adahete, ebete petokamidate Ya:sukunu watamo ba:bo pehaminamiya, ba:be ihi ilinoeno mahilo ba: nadala, ebene huiya konomola.* ⁴Komo tawakalubi ba:bolo da:pola:nuya, iba:te maubahaleta ibi ha:kiya ibi ipuwalo tabo ba ga:la na:ga:luya, “Mabu keka: ebete ba:moe hido nibo ihi gigilepalama: da:midi?” ⁵A ba:moe ihi kolowamima: na:nimiditale kapiya gogoeno oko huiya mani buwatena, ba:bene ba:bi mani awaepa:tamo dito bikalameholena.” Ba:bema: iba:te ba:be kamena ba:bo kiyahamiya.

⁶Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya, “La: ebe na:miya:pala! Badama: ka:kiyahamiutama? Ebete natamo hidonomo komo bododi. ⁷La: numa:la, awaepa:te tete ga:ga:nomolo la:go bemedehonamena, la:eno ubi tetelo iba:tamo malemale ilina ba:bo nikalamenakuya:la, huiyatiya na emedena tetelo la:go a:kemedenam, tete tatalila nale la: komiya:palema:nemata.* ⁸Ba:bema: hibila, ba:moe kamenate natamo hido komo bododi, eta kuba kitanaha. Nale hoeha: tetelo ebete naeno ape bobamo ihatema: gabo bihiduimi, iyo, ba:be komo ba emalagidolo ebete naeno apa:mo hido nibo ihi ba:bema: hamina.* ⁹Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakaluba:te hiya:hiya: hiliyonomo hopamo Godokono Hido Tabo datanakomena, iba:te ba:moe kamenate dododi ba:be komo emalagidololo ba:nolamagiminakomena:”

Yudasiti Ya:suku Lawema: Nopo Da:tamotiya:

Ma:t 26:14-16; Luk 22:3-6

¹⁰Ba:bene Ya:sukunu 12 ta:matapi ipuwalo Keliyotanapi Yudasiti Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:tamo tote, nopo ba:bo netamotiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema. ¹¹Ba:ba tetelo iba:te ba:be komo uliti kalakalahalo tabo ba:bo ihatiya: ebetamo mani kikamema, ba:bema: Yudasiti iba:godone tote gabo ba:bo nohowadiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema.

Ya:suti Ebe Ta:matapa:go Adaguila: Poko Da:naniya:

Ma:t 26:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Yon 13:21-30

¹²Yunapino ododi komo ba: ba:ma ka:nala, iba:te hiliyonomo gogolo Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko naha da:tupuiminakui, ba:be dopo

* 14:3 Luk 7:37-38 * 14:7 Tutumu 15:11 * 14:8 Yon 19:40

hegelalo Adaguila: Pokoma: iba:te sipi-goegoe hegehege balukulinakuya. Ba:be komo ba emalagidolo Ya:suku ta:matapa:te ebetamo na:ga:luya, “A tolamete Adaguila: Pokoeno naha ilina kebolo na:ka:nihiduilamema, ale ama:go kapimilo konahama:?”*

¹³ Ba:bene ebete ebe ta:matapi netewa ba oelame iba:tamo na:goiya, “La: ko habamo na:toala, ba:bene beya dagahita ba:be dubuti la:go da:palugamene, la:le ebe ba:bo na:ta:matuya:la. ¹⁴ Ebete kebe genamamo da:nodolomene, la: ba:be genama namutudawatamo ba:ma ka:na na:nega:luya:la, ‘Iya:tulamedawate goe, genama keka: nale naeno ta:matapa:go Adaguila: Poko baa: kopenama:?’ ¹⁵ Ba:ba tetelo ebete genama guamo la: komagatalema:na:ta, hunu genamalo haba ko bitana, ya:lo a:hiduima:ka. La: ba:bolo aeno naha ilina na:nihiduilamiya:la.”

¹⁶ Ba:bene Ya:suku ta:matapi netewapa:te ko habamo nuluhukuti, Ya:suti kebe komoma: ka:kiyalamiya:, iba:te ba:bi komo nulamete Adaguila: Poko ilina ba:bo nihiduilamiya:.

¹⁷ Ba:bema: da:duniya: Ya:suti ebene 12 ta:matapa:go ba:be genamamo na:pelameniya:. ¹⁸ Iba:te ahidinate baa: ba nahana, Ya:suti na:goeniya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, la: ipuwalo etate na anakapunamepi kowalubilima:ne na lawenema:.”*

¹⁹ Ba:ba tetelo iba:te tepo menemenema: ba eda:hana, Ya:sutamo etate goenakui, etate goenakui, “Nalela:ka:?”

²⁰ Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “La: 12 ta:matapi ipuwalo baa: kalila:mo nago kokoto dadutimini, ba:be ba:be lumagila. ²¹ Ba: hibila, Tawakalubino Naniwiti hoea:mo ba: na:to, Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, huiyatiya kebe lumagiti ebe anakapumipa:tamo dikalamemene, ba:be lumagiti kuba huiya konomo kolawema:ne. Ba:moe ba:be mabuma: ba:be dubu ebene menokote ebe alahimiha:ma: eda: ba: wadiyala!”

Ya:suku Emalagidolo Baa: Naha Komoeno Tupuimi Mabu

Mat 26:26-30; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25

²² Ba:bene iba:te baa: ba nahana, Ya:suti baa: lawenate Godotamo kalakala tabo goenate ba:bo wakamihoniya:, ba:bema: ebete iba:tamo ba ikalamena na:goeniya:, “La: nuwata:la:, ba:moe ba: naeno apela.”

²³ Ba:bene ebete kalili kalawenate Godotamo kalakala tabo goenate iba:tamo ba ikalamena, ibi hiliyonomate ba:bo nihoniya:. ²⁴ Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Godote tawakaluba:go komiloma: nopo da:tamotiya:, ba:moe naeno hawiti ba:be nopo bekodakoduimina, iyo, ba:moe hawiti komo hiliyonomo tawakalubi owalubilima: koka:ka:la:ma:ne. * ²⁵ Na la:tamo hibi tabo begoemo, na ba:ma tetelo

* 14:12 Ikuli 12:6 * 14:18 Ohale 41:9

* 14:24 Ikuli 24:8; Sek 9:11; Yel 31:31-34; 1Kol 10:16; Yun 9:20

ba:moe gao beya gala a:kana:mo, huiyatiya Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo na uli gao beya galane tetelo ba:bo koninima:nemo.”

²⁶Ba:bene iba:te Godoko adikumino ohale kapiya alapihonate, Olibi Kehakeha Hunu Hakamo kotolamenama: genamane ba: dito ikulininya:.

**Ya:suti Pitako Da:kiyameniya:, Ama:le Na Iya:tawaha:ma:
Kogoema:na:ta**

Ma:t 26:31-35; Luk 22:31-34; Yon 13:36-38

²⁷Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “La: hiliyonomate na komiya:panema:nemata, mabu Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, ‘Godote sipi-goegoe ulamedawa danakapumimini, ba:ba tetelo sipi-goegoa:te hiya:hiya: kalahutihoma:na.’” ²⁸Huiyatiya Godote na hoene gala da:kadipantenemene, na Ga:lili hopamo dopamo kotoma:nemo. La:le na ba:bolo kopunamema:nemata.”*

²⁹Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goeniya:, “Ibi hiliyonomate hoe tolemelo dalahutihomena:, huiyatiya nale ama: a:kamiya:pamata!”

³⁰Ya:suti ebeno tabo ba huiyana na:goeniya:, “Na ama:tamo hibi tabo begoemo, ka:lo dulu kakabate netewa teta:mo goehoheno, ama: netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.”

³¹Huiyatiya Pitate ibulunomolo gala na:kagoeniya:, “Na ama:go da:nehoemo, nale ama: iya:tawaha:ma: a:kagaa:mo!” Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate ba: atu tabo bekaga:laniya:.”

Ya:suti Getasemanilo Godotamo Da:toetoeniya:

Ma:t 26:36-46; Luk 22:39-46

³²Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi iba:te ko habane ikulinate eta tatali hopamo tolameniya:, ba:be hopeno mahilo Getasemanila. Ya:suti ba:bolo iba:tamo na:negoeniya:, “La: ba:malo na:pola:nala: Na ba:moe tatalia:mo tomo Godotamo toetoe tabo konolamagima:.”” ³³Ba:ba tetelo ebete Pitako, Ya:imesiko, ba:gala Yoneko ibi toetoe baha:mo da:magataleniya:, ba:bene tepo menemene komo ba:gala ukui temeteme komo ebetamo konomamo ba:bo pelameniya:.” ³⁴Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Na tepo temeteme konomamo iya:tawanamo, ba:mako tepo temeteme na anakapuname huiyala. La:le na mabuma: ba:malo uliholo na:pola:nala:.””*

³⁵Ba:bene ebete nanekela:mo tonate ebeno ape hakamo nihatenate Godotamo ba:bo netoetoeniya:, gabote da:modobomene ba:ba teteno temetemetete ebe komiya:pama:.” ³⁶Ebete na:goeniya:, “Iya:, Nabiwi! Hiliyonomo komokomo ododilima: ama:godolo helo bitana, ba:bema:

* 14:28 Mat 28:16; Mak 16:7 * 14:31 Yon 11:16 * 14:32 Yon 18:1 * 14:34 Yon 12:27

ama: ba:moe temeteme kalili nagodone na:lawa:. Huiyatiya naeno ubiha:, ama: ha:kiya amia:no ubila nododa.”*

³⁷Ba:bene ebete ta:matapa:tamo da:peniya: lahanalo pulamenate Pitatamo na:pegoeniya:, “Saimono, la: badama: ka:lahonama? Mabu keka: la:le na mabuma: tete nanekelelo uliho modoboha:ma: deda:hanama.”

³⁸Ba:ba tetelo Ya:suti ibi na:goelameniya:, “Godotamo uliholo na:toetoehonala:, mabu la:le Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komamo gudidimata. La:eno tepo ipuwalo hido komo ododima: ubila, huiyatiya la:godolo ododi helo puliyala.”

³⁹Ba:bene Ya:suti gala katonate, ebete dopamo Godotamo toetoe tabo keba ka:na ka:nolamaginiya:, ebete ba: atumu kanolamaginiya:, ⁴⁰ba:bene ebete ebe ta:matapa:tamo gala da:kapeniya: lahanalo kapulameniya:. Ba:ba tetelo ibino baiditi menemenenomoma: eda:halameniya:, ba:be mabuma: iba:te hilopago ebetamo ga:la tabo nipo ohowadiniya:.

⁴¹Ba:bene ebete gala katonate netewa-kapiya tetelo Godotamo netoetoeate da:kapeniya: iba:tamo na:pegoeniya:, “La: hawela amiholo gala badama: ka:kalahonama? Ba:ba:la, tete ba: a:pe, kubapa:te Tawakalubino Naniwi ibino kokotamo ba: na:lawa:. ⁴²Iyo, la: na:pakamina:la:, a ba: na:tolamema:. Numa:la:, na anakapunamepino kokotamo ihatenedawate ba: na:pe!”

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:laweniya:

Ma:t 26:47-56; Luk 22:47-53; Yon 18:3-12

⁴³Ya:suti ba:be tabo ba goena ba:ba tetenomolo Yudasiti peniya:, Ya:sukunu 12 ta:matapi ipuwalo ebe ba: etala. Ba:bene eba:go dubu hiliyonomate ibino alaholoho gili ba:gala kukago da:pelameniya:, ba:bi dubu ba: Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, iba:te da:poelameniya: ba:bi dubula. ⁴⁴Ba: hibila, Yudasiti ibi ya:lo ba:ma ka:na goelameniya:, “Nale daboetehomo, ba:be ba:be lumagila. La: ebe tiyonomo lawete hidamo na:magatuya:la:.”

⁴⁵Ba:bene Yudasiti penate Ya:sutamo tonomo tonate ebe na:negoemeniya:, “Iya:tulamedawa!” Ba:ba tetenomolo ebete ebe ba aboetehona, ⁴⁶komo dubate Ya:suku ibino kokotamo kodakodanomolo ba:bo laweniya:. ⁴⁷Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapi ipuwalo eta dubuti ebene alaholoho gili magubutinate, Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genama okodawa anagaliminate, galo hapu ba:bo mapitamidameniya:. ⁴⁸Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Na pilo lumagila:ka:, o na alaholodawala:ka? Mabu keka: la:le alaholoho gila:go ba:gala kukago na lawenema: da:pelamema? ⁴⁹Na komo hegelalo

* 14:36 Mak 10:38; Yon 6:38

Godoko Adikumino Hiya: Genamalo la:go ba pemede tawakalubi diya:tulamenatimo, la:le na ba:bolo kalaweneha:, huiyatiya ba:moi komate ba: ikuliha Godokono Buka tabo komate hibima: keda:hama:.”*

⁵⁰Ba:ba tetelo ebe ta:matapi hiliyonomate ebe miya:panate dito alahutihoniya:. ⁵¹Ba:bolo eta uli ape dubuti na:la:nuya:, ebete dopamo hido keyakeya kalikonomo pulinate Ya:suku ta:matapa:go ba:bamo da:puluhukuniya:, ba:bema: komo dubate ubila ebe kolawenama:, ⁵²huiyatiya ebete ebena kaliko miya:panate kikipuiyanomo atumu dito kalahula:niya:.

Yunapi Ka:nisolo Dubate^P Ya:sukunu Komo Danagiya:midameniya:

Ma:t 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Yon 18:13-14,19-24

⁵³Ba:bene iba:te Ya:suku Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genamamo ba: dito magataniya:. Iba:te ebe ba:be genamamo magatanaheno dopamo Godotamo hawa:goeno ikamehopino komo watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, ibi hiliyonomate pelamenate ba:bo pekapiyaniya:. ⁵⁴Ba:ba tetelo Pitate Ya:suku muhuludopone ba ta:matana, ebete Hununomo Watodawoeno genama kala ipuwamo na:pa:ganate ebete lawamepa:go koelo ba:bo nigiga:niya:. ⁵⁵Ba:bene Hununomo Watodawa ba:gala komo Ka:nisolo dubu hiliyonomate tabo ga:lapi boholeniya:, Ya:sukunu kuba oholemenate ebe kanakapumima:. Huiyatiya iba:te ebena eta kuba kuminiya:ha:, ⁵⁶iyo, hiliyonomo tabo ga:lapa:te ebena komoma: ha:da ba amihohona, hiya:hiya: tabo da:ga:laniya: ibino tabote huiyatiya kapiyama: keda:haniya:ha:.

⁵⁷Ba:bene komopa:te mahila:hanate Ya:sukunu komoma: ha:da ba amihohona, iba:te ba:ma ka:na ga:laniya:, ⁵⁸“Ebate tabo da:goiti ale ba:ma ka:na ulitima:, ‘Ba:moe Godokono Genama tawakaluba:te kokotamo detiya:, nale anabulimiti netewa-kapiya hegelalo eta genama gala kaketema:nemo, ba:bako genama komo tawakaluba:te ete modoboha:.”* ⁵⁹Huiyatiya dopo ha:da amihopi keba ka:nala:ka:, ba:moi uli tabo ga:lapi ba: ba:ba ka:nala, iba:te ibino tabo ga:la ipuwalo Ya:sukunu komoma: ukui kapiyama: keda:haniya:ha:. ⁶⁰Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawate ibi ipuwalo mahiganate Ya:suku nalateda:niya:, “Ama: tabo goeha:ma: badama: kedeona? Ba:moi dubate ama: mabuma: da:ga:lana keba ka:nala:ka:?”

^{P 14.52} Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suku tetelo komo Yu tawakalubino watowatopi dubu ba:moe ba:bi Ka:nisolo dubula. Ba:bi watowatopa:te Yu tawakalubino hiya:hiya: komo ba anagilamelelame, kubapa:tamo ibino huiya ba:bo ikalamenakuya:, huiyatiya ba:bi Ka:nisolo dubagodolo helo kitanamiha: lumagi hoema:mo oemema:.

* 14:49 Luk 19:47; 21:37; Yon 18:20 * 14:58 Yon 2:19-21

⁶¹Ba:ba tetelo Ya:suti tabo goeheno dito la:nuya, ba:bema: Hununomo Watodawate ebe gala na:kalateda:niya, “Godoko tawakaluba:te dadikumina, ama: ba: ebenu Gudu Kelisotela:ka:?”

⁶²Ya:suti na:huiyaniya, “Na ba: ba:betela. Ba:bene la:le na Tawakalubino Naniwi aeno Helodawa Godokono tu hapulu lutalo kunamema:nemata, iyo, galane na Hunu Habane hawai ipuwado kopehawakalama:nemo!”

⁶³Ba:bema: Hununomo Watodawate ba:be tabo ulinate, ebenu konomo mauba komo kohawakaliminama: ebete da:puliniya: ba:be kaliko anagiya:midalenate na:goeniya, “A ba:moe dubuino kuba kiya:tawahama: eta tabo goedawa a ubihinola! ⁶⁴Ebete ha:kiya kubanomo tabo da:goe la: ba: ulihomata, mabu ebete na:goe, ‘Na ba:gala Godoko, a ba: kapiyala!’ Ba:bema: ebenu komoma: la:enu ubi keba ka:nala:ka:?”

Ba:bene ibi hiliyonomate Ya:sukunu komo ba anagiya:midamena ebe anakapumima: ba:bo ga:laniya:.* ⁶⁵Ba:ba tetelo komo iba:te Ya:sutamo kowe mehoholenate, ebenu holoholo mula:menate ba anagalimihona na:ga:laniya, “Ama: Godokono ukui hawakalimidawama: hibilo deda:na, ama: na:gaa: puya:te kanagalimihotana!” ba:bene lawamepi dubate ebe lawenate kokotamo ba:bo anagalimihoniya:

Pitate Ya:suku Iya:tawaha:ma: Da:goeniya:

Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Yon 18:15-18,25-27

⁶⁶⁻⁶⁷Ba:ba tetelo Pitate ba:be genamoeno kala ipuwalo ebenu apete kotanotanonama: koelo lutiya: Ba:bene Hununomo Watodawoeno oko bohelete penate, Pitako hidamo pumihonate ebe na:pikiyameniya, “Ama: ba: atumu ba:moe Nasaletenapi Ya:sukuba: pata:nama:ta!”

⁶⁸Huiyatiya Pitate na:goeniya, “Ao, na ba:be dubu iya:tawaha: Ama:le da:goena ba:be tabo na kemalagidolonaha:” Ba:bene ebete kala imi gigihamo da:toniya, ba:ba tetelo kakabate na:goehoniya:

⁶⁹Ba:bene oko bohelete ebe uminate, ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi tawakalubi gala na:kakiyalameniya, “Ba:moe ba: Ya:sukunu eta lumagila!” ⁷⁰huiyatiya Pitate ba: atu iya:tawaha: tabo bekagoeniya:

Ba:bene ba:bolo da:pola:nuya, iba:te tete nanekelelo pola:natepanate Pitako gala na:kakiyameniya, “Hibila! Ama: ba: Ya:sukunu eta lumagilata, mabu ama: Ga:lili hoponapilata.”

⁷¹Huiyatiya Pitate na:goeniya, “Godokono dopo hapulu utiti na:goemo, nale hibi tabo goeheno ebete na kanagalinamema:ne! La:le kebe lumagima: da:ga:lanama, na ebe iya:tawaha:!”

* 14:64 Hawi 24:16; Yon 19:7

⁷²Ba:bene ba:ba tetenomolo kakabate goeho netewa tetema: deda:meniya;, Ya:suti ebetamo dopamo kebe tabo ka:goeniya;, Pitate ba:be tabo ba:bo emalagidoloniya;, “Kakabate netewa teta:mo goehoheno, ama:le netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.” Ba:bene Pitate ibulunomo ba:bo ihiniya:.

Yunapino Watowatopa:te Ya:suku Paeletetamo^q Da:magatuya:

Ma:t 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Yon 18:28-38

15 ¹Duiduiyanomolo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, ba:moi Ka:nisolo tawakalubi hiliyonomate nopo betamotiya;. Ba:bema: iba:te Ya:suku hala:mo matuhumihote Paeletetamo da:magatuya;,* ²Paeletete ebe nalatediya;,”Ama: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila:ka:?”

Ya:suti ebetamo na:huiyuya;,”Ama:le ba: a:gaa:ta.”

³Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te Ya:sukunu komoma: na:ga:lutiya: ebete hiya:hiya: kuba bododilinami, ⁴ba:bene Paeletete ebe gala na:kalatediya;,”Ama: ibino tabo ba:ka:huiyomena:? Iba:te na:ga:lita ama: hiliyonomo koko kuba ododilidawalata!”

⁵Huiyatiya Ya:suti eta tabo kagoiya:ha;, ba:bema: Paeletete koamo hanohanuya:.*

Paeletete Ya:suku Hoea:mo Doemiya:

Ma:t 27:15-26; Luk 23:13-25; Yon 19:1-16

⁶Ba:ba tete tawakalubino komo ba:ma ka:nala, hiliyonomo gogo ipuwalo Yunapino Adaguila: Poko tetelo iba:te du genamalo kapiya lumagi mahilamo da:ka:minakui, Paeletete ba:be lumagi ebene kuba huiyane dito oemenakui. ⁷Ba:ba tetelo kapiya dubu ebene mahilo Balabasitila, ebete du genama gulu nemedenami, ebene komo ba:ma ka:nala. Dopamo komo dubate Loma gabomana:go alaholohopima: ba eda:ha, iba:te komo tawakalubi ba:bo anakapulamiya;, ba:be mabuma: Loma gabomani watowatopa:te ibi Balabasiko bana uwatete du genamamo dito miya:tiya:.* ⁸Ba:bema: Ya:suti Paeletekono holoholo hapulu ba la:na tawakalubi hiliyonomate ebetamo pelamete na:pega:lamiya;, ebete poko tetelo dopamo keba ka:na kododinakui ba:ba ka:na gala kakododima:.* ⁹Ba:bene Paeletete iba:tamo na:goiya;,”La: ubila:ka: nale la: Yu tawakalubino Ko Gawadalagi dito oeme?” ¹⁰Ebete

^q Ya:suku tetelo Loma tawakaluba:te Paeleteko bepoemiya: Yunapino Yudiya hopamo, ebete ibino kapela Ko Gawadalagima: kopeda:nama;, ba:bene ba:be hopolo Paeleteko kapiyagodolo helo nitanami lumagi hoea:mo oemema:.

* 15:1 Luk 22:66 * 15:5 Ais 53:7; Mak 14:61

ba:moe tabo begoia: mabu ebete iya:tawuya; Yunapi ipuwalo komo ibi hiliyonomate Ya:sutamo na:kalakalahutiya; ba:gala ibino watowatopa:te ba:be mabuma: ebetamo maubahate ebe ba: dito magahiya; iba:godolo hibi komo puliyala, kitanuya:ha:

¹¹Huiyatiya ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te komo hiliyonomo tawakaluba:tamo helo bikalamiya: iba:te Paeletoko koga:lamema; ebete Balabasiko du genamane dito oemete huiyatiya Ya:sutamo kuba huiya kikamema:.” ¹²Ba:bene Paeletete iba:tamo gala na:kagoiya; “Ba:moe dubu la:le Yu tawakalubino Ko Gawadalagima: da:gala:lanama, nale ebe keba ka:na na:kamitimo?”

¹³Iba:te ga:galo na:gala:luya; “Keha pihigamo pihomotete, ikoko nalukulima:!”

¹⁴Ba:bene Paeletete na:goyia; “Bada mabuma:? Ebete bada kuba kododi?”

Huiyatiya iba:te konomamo ga:galo gala na:kaga:luya; “Keha pihigamo ebe na:pihomota:!”

¹⁵Ba:bema: Paeletete ba:bi tawakalubi kokalakaluilamema: ubi ba ihate, ebete Balabasiko du genamane ba: dito oemiya; huiyatiya ebete ebena alaholohopi na:goelamiya: iba:te Ya:suku giya:pa:pa:mo ka:na:miga:tima: Ba:bene ba:be komo da:wibuya: ebete Ya:suku iba:tamo dito ikalamiya; iba:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko kalukulimima:

Alaholohopi Dubate Ya:suku Da:walititiya:

Ma:t 27:27-31; Yon 19:2-3

¹⁶Ba:ba tetelo alaholohopi dubate Ya:suku na:magatuya: Loma gabomanino ko genama guamo, ba:be genamoeno mahilo ba: Pelatoliamala, ba:bene iba:te ibino alaholohopino kapiyuimi dubu hiliyonomo ka:lamiti iba:go ba:bo nekapiyuya:.” ¹⁷Iba:te Ya:suku ba waliti huiya konomo hawihawi kaliko ebetamo ba:bo pulimiya; ba:gala iba:te olagoeno tupina nelawete anagogobeya:midahalo a:dete ebena watamo dito pulimiya:.” ¹⁸Ba:bene iba:te ebetamo iya:da:milo na:gala:luya; “A:iye! Yu tawakalubino Ko Gawadalagi, ama: nolata!” ¹⁹ba:gala iba:te ebe kukamo watolo anagalimihote ebetamo kowe mehohote, iba:te ebe ba waliti ibino pupamo ahiditi ebetamo ba:bo papamila:huya:.” ²⁰Iba:te ebe waliti da:wibuya; hawihawi kaliko ebena apene pekanamete ebena kalikonomo gala dito kapulimiya; ba:bene iba:te ebe na:magatuya: keha pihigamo ebe konepihomotema:

Alaholohopa:te Ya:suku Keha Pihigamo Da:pihomotiya:

Ma:t 27:32-44; Luk 23:26-43; Yon 19:17-27

²¹Ba:ba tetelo eta dubu Saimonoko ebe ba: Sailiniya habanapila, ebe ba: A:lesandako ba:gala Lupasiko ibino nabiwila, ebete gobogobone

* 15:11 Oel 3:13-14

ko habamo ba:moe gabodo ba pita, alaholohopa:te ebe duhimiti ba:bo lawiya: Ya:sukunu keha pihiga kagatamema: * 22 Ba:bene iba:te Ya:suku na:magatuya: Gologota hakamo, ba:be hakoeno mahilo ipuwa ba: 'Wato Gohala.' 23 Ba:bolo iba:te helo gao beya ba:gala temeteme uliha: kaka mulamula kapiyuilamete ebetamo dikamiya: Ya:suti kaniya:ha: 24-25 Ba:bene hegelate nanekela:mo da:podolatepuya: 9 koloko tetelo, alaholohopa:te Ya:suku kehamo pihomotete ikoko ba:bo alukulimiya:, ba:gala iba:te nakola hegehege iya:hekeholo iya:da:mi komo ba ododi ebena kaliko hiya:hiya: uwatemete ba:bo alabahamiya:.*

26 Ba:ba tetelo iba:te Ya:sukunu hoe mabu hawakalimima: tabo hunamo ba:ma ka:na miya:tiya:, "Ba:moe dubu ba: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila," 27 ba:gala iba:te pilo dubu netewa Ya:sukuba: hiya:hiya: kehamo a:kapihomolatiya:, eta tu hapuamo, eta pele hapuamo. 28 Ba:be komote ba: ba:ma ka:na uluhukuya:, Godote ebena Bukamo dopamo da:miya:tiya: ba:be tabote hibima: keda:ma:, iyo, ebena Bukalo tabote ba:ma ka:na itana, "Iba:te ebe kubapa:go kapiyama: midiya:."r *

29 Ba:bene puya:te ba:be gabodo da:petolamitiya: iba:te Ya:suku iduduputimilo niya:da:titiya:, iyo, iba:te ibino wato wadegelatelelo na:ga:lutiya:, "A:iye! Ama: Godokono Genama anabulimiti, netewa-kapiya hegelalo gala etema: da:goi, ama: ba:be lumagilata! * 30 Wadiyala ama: ha:kiya amia:no ka:ka: mula:te keha pihiga hununi hopamo na:pihitiga!"

31 Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te Godokono Tutumu iya:tulamepa:go Ya:suku atumu na:kaiya:da:titiya:, ba:ma ka:na etate etatamo goenakui, etate etatamo goenakui, ba:ba ka:na ewagelitiya:, "Ya:suti komo tawakalubino olalati komo bemula:lalamanakui, huiyatiya ebe ha:kiya ebena ka:ka: mula: wadiyaha:!" 32 Ebete Godokono Oemedawa ba:gala Isalaela tawakalubino hibi Ko Gawadalagima: deda:na, wadiyala ebete keha pihiga hununi hopamo na:pihitigana, iyo, ale ba:be komo umiti ebe hibima: ba:bo komidima:nema:!"

Ba:ba tetelo eba:go da:pihomolatiya:, ba:bi dubu netewapa:te atumu Ya:suku iduduputimilo kuba tabo bekaga:lutiya:.

Ya:suti Da:hoeniya:

Ma:t 27:45-56; Luk 23:44-49; Yon 19:28-30

33 Ba:bene hegelate tuli teta:mo dutiya: hopo konomote ba:bo duya: Ba:ba tetelo du komote hegeloeno alo ba mula:, hegelate a:hiwate

r 15:28 Mak 15:28 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* 15:21 Lom 16:13 * 15:24-25 Ohale 22:18 * 15:28 Ais 53:12

* 15:29 Ohale 22:7; 109:25; Mak 14:58

nanekela:mo a:nihitigatepaniya:, hegela tuli tetene tupuimiti 3 koloko teta:mo. ³⁴Ba:bene Ya:suti Yu tawakalubino tabamo ibulunomamo na:goeniya:, “Elai, Elai, lama sabakatani?” ba:moe taboeno ipuwa ba:ma ka:na itana, “Naeno Godo, naeno Godo, na ama:le badama: ka:miya:pana:wa?”*

³⁵Komo ba:bolo da:pola:nuya: iba:te ebena tabo ulinate na:ga:laniya:, “Numa:la, ebe Elayako beka:mina!” ³⁶Ba:bene kapiya dubu nipuliganate, humago kaka gao beyamo nadutinate pudamo negalapata:midanate Ya:sutamo ba nikamena na:goeniya:, “Hiya:, a kumima:nema:! Elayate ebe pelawete hopamo da:padipotemene!”*

³⁷Ba:ba tetelo Ya:suti ibulunomo goewatanate hoenomo ba:bo hoeniya:.

³⁸Ba:bene Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno kaliko ubiliti tulituliya bolagale hununi tupuiminate hopamo ba:bo pihitiganiya:. ³⁹Ba:gala Ya:sukunu holoholo hapulu da:la:nuya:, ba:be alaholohopino gawadalagiti Ya:suti keba ka:na ka:hoeniya: ba:be komo uminate na:goeniya:, “Hibila, ba:moe dubu ba: Godokono Gudula!”

⁴⁰⁻⁴¹Ba:ba tetelo komo kamenakamenate Ya:suku umima: muhuluni putitataniya:, ibi ba: puya:te eba:go Yelusalemamo da:pelamiya: ba:bi kamenakamenala, ba:gala ibi ipuwalo Salomiko, ba:gala Magadalanapi Ma:liko, ba:gala eta Ma:li ebena gugudi netewa Yausesiko ba:gala Deha:potodawa Ya:imesiko, ba:moi ba:te pola:nuya:. Ba: hibila, Ya:suti Ga:lili hopolo da:pata:nami ba:moi netewa-kapiya kamenakamenate ebe hidonomamo owalubinama:.*

**A:limitiya Habanapi Yausepete Ya:sukunu Ape Nakola Bobo Ipuwamo
Dihateniya:**

Ma:t 27:57-61; Luk 23:50-56; Yon 19:38-42

⁴²⁻⁴³Gapogapo tetelo A:limitiya habanapi Yausepete na:peniya:, ebe Yunapi Ka:nisolo ipuwalo eta tuputupu lumagima: eda:nami, iyo, ebete Godokono Ko Gawadalagima: eda: tete belatiminami. Ba:bene ebete ba:ma ka:na pemalagidoloniya:, ba:be hegela ba: Yu tawakalubino okoha: hegeloeno ilina hiduilame tetela mabu dumutu ba: talona hegelala, ba:bema: ebete tonate Paeleteko toleheno na:nikiyameniya: Ya:sukunu ape lawenama:. ⁴⁴Paeletete ba:be tabo ulinate koamo la:wa:nate ukuilo na:goeniya:, “Ya:suku ya:lo a:ka:haa:ka?” ba:bema: ebete alaholohopino gawadalagi ebetamo ka:minate Ya:sukunu hibi hoe komoma: ebe ba:bo alateda:niya:. ⁴⁵Ba:bene Paeletete alaholohodawa gawadalagigodone Ya:sukunu hoe tete ulinate Yausepetamo modobo tabo ba:bo goeniya: ebete Ya:sukunu ape lawenama:. ⁴⁶Ba:bene Yausepete hidonomo keyakeya kaliko mana:mo lawenate Ya:sukunu ape hopamo padipotenate, hido

* 15:34 Ohale 22:1 * 15:36 Ohale 69:21 * 15:40-41 Luk 8:2-3

kalikamo a:wa:tinate nakola bobo ipuwamo ba:bo nihateniya:, ba:be bobo tawakaluba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligi ya:lo ba:bo ododiya:. Ba:ba tetelo Yausepete ko nakola emokamidanate bobo gigiho ba:bo netakuminiya:, ⁴⁷ba:bene Magadalanapi Ma:liko ba:gala Yausesikono menoko Ma:liko, Yausepete Ya:sukunu ape dihateniya: iba:te ba:be bobo haba uminiya:.

Ya:suti Hoene Gala Da:kamahiguya:

Ma:t 28:1-8; Luk 24:1-12; Yon 20:1-10

16 ¹Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegela tete da:wibuya:, Magadalanapi Ma:liko, Ya:imesikono menoko Ma:liko, ba:gala Salomiko, iba:te tolamenate hido nibo ilina mana:mo na:nuwatehoniya: eta hegelalo Ya:sukunu apa:mo kopabutilamelemema:. ²Ba:bene Sande hegela duiduiyanomolo hegela ba owalohuta, iba:te nakola bobo habamo da:tolamitiya: ³⁻⁴na:nega:luya:, “Bobo gigiholo ditana ba:be ko nakola tama:mo pote na:ka:nemokamidaa:memene?” Iba:te ba:ma ka:na ga:lutiya: mabu ba:be nakola menemenenomola, huiyatiya iba:te hidamo ba gahilamehole ba:be ko nakola tama:mo ya:lo emokamida ba itana ba:bo umiya:. ⁵Ba:bene iba:te nakola bobo ipuwamo nogomote, uli ape dubu ga:ga: keyakeya kaliko puliti tu hapulu da:lutiya: numiti konomamo nehanohanohutiya:.

⁶Ebete iba:tamo na:goiya:, “La: akahanohanohala! Nasaletenapi Ya:suku tawakaluba:te ebe keha pihigamo da:pihomoti, la:le ebe bohowaditamata. Ebe malo puliyala, ebe a:mahigaka! Iba:te ditidi gapogapolo ebe dihateni ba:be haba la: numa:la:. ⁷Ba:bema: la: tolamete Pitako ba:gala komo ebe ta:matapi na:nikiyalama:la:, ‘Ya:suti Ga:lili hopamo dopamo kotoma:ne. La: tolamete ebe ba:bo konumima:nemata, ebete la: dopamo keba ka:na ka:kialamiti ba:ba ka:na.’”

* ⁸Ba:bene iba:te hanohanoholo lililahala:go nakola bobo ipuwane pikuliti ba: dito pipulila:huya:, huiyatiya iba:te eta lumagi kanikiyamiya:ha: mabu iba:te koamo toletolehutiya:.

Ya:suti Magadalanapi Ma:litamo Duluhukuya:°

Ma:t 28:9-10; Yon 20:11-18

⁹Ba:be Sande hegela duiduiyanomolo Ya:suti hoe ipuwane mahigate Magadalanapi Ma:litamo dopamo nuluhukuya:, ba:be kamenagodone Ya:suti dopamo sa:ba:ni kuba gobogobo boelamiya:. ¹⁰Ba:bema: Ma:liti tote, puya:te dopamo Ya:sukuba: da:wapata:lamenama: ba:bi

° **16.8** Mak 16:9-20 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebeno buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* **16:7** Ma:t 26:32; Mak 14:28

tawakaluba:te ba ihimita ibi ba:bo nikiyalamiya; ¹¹huiyatiya iba:te Ya:sukunu ka:ka:mo mahiga komo ba:gala Ma:liti ebe dumiya; iba:te ba:be tabo uliti hibima: kamidiya:ha.

Ya:suti Netewa Ta:matapa:tamo Duluhukuya:

Luk 24:13-35

¹²Galane Ya:sukunu ta:matapi netewapa:te Yelusalema ko habane ba tuta, Ya:sukunu apete hiya:ma: eda:mete ebete iba:tamo ba:bo nuluhukuya. ¹³Ba:bene ibi netewapa:te gala na:katuya: komo ta:matapi konikiyalamema; huiyatiya iba:te ba:be tabo uliti hibima: kamidiya:ha.

Ya:suti Ebena 11 Ta:matapa:tamo Duluhukuya:

Ma:t 28:16-20; Luk 24:36-49; Yon 20:19-23; Oel 1:6-8; 1Kol 15:5

¹⁴Galane Ya:sukunu 11 ta:matapa:te ahiditi baa: ba nahuta Ya:suti iba:tamo ba:bo nuluhukuya; ba:bema: ebete ibi koamo kiyahalamiya: mabu iba:te ibino tepo ipuwalo kodakodahibima: ba eda:ha hibima: kamidiya:ha; iyo, komopa:te ebena ka:ka: komo umiti ibi da:pikiyalamiya; iba:te ibino tabo uliti ebena hoe ipuwane mahiga komo iba:te hibima: kamidiya:ha. * ¹⁵Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya; "La: hopo konomamo tolamete Godokono Hido Tabo hiliyonomo hiya:hiya: tawakaluba:tamo na:nolamagiminakuya:la. * ¹⁶Kebe lumagiti hibima: miditi ba:bene beyamo aduti komo da:lawemene, Godote ebena ka:ka: komula:mema:ne, huiyatiya kebe lumagiti hibima: midihino Godote ba:be lumagino komo anagiya:midamete ebetamo kuba huiya hibilo kikamema:ne. * ¹⁷Ba: hibila, Godokono helo hawakalimima: hanohano komate hibima: midipa:godolo kopola:nama:na. Iyo, iba:te naeno mahilamo tawakaluba:godone kuba gobogobo boelamenakomena: ba:gala iba:te Hunu Haboeno nopopino hiya:hiya: tabamo bolamagiminakomena: * ¹⁸Ba:bene iba:te kalu kokotamo duwateholenakomena: ba:gala iba:te hoe beya da:nihonakomena; ba:bi komate ibi a:kakubahilamenakomena; ba:gala iba:te temetema:gopa:tamo ibino kokoto demowatilamenakomena; ba:ba tetelo ba:bi temetema:gopa:te ba:hidohidohonakomena."*

Godote Ya:suku Hunu Habamo Dadipatiya:

Luk 24:50-53; Oel 1:9-11

¹⁹Ba:bene Kodawa Ya:suti iba:tamo tabo olamagi da:wibuya; Godote ebe pelawete Hunu Habamo ba:bo adipatiya; ba:bolo ebete Godokono

* 16:14 1Kol 15:5 * 16:15 Oel 1:8 * 16:16 Oel 2:38 * 16:17 Oel 2:4; 8:7

* 16:18 Luk 10:19; Oel 28:3-6

tu hapuamo ba: dito nemediya.* ²⁰Ba:bene ta:matapa:te tolamete
hiliyonomo hiya:hiya: hopolo Godokono tabo ba nolamagimi, Kodawa
Ya:suti iba:go kapimilo Godokono oko na:nowatinami, iyo, ba:ba tetelo
ebete Godokono helo hawakalimino hanohano komokomo ipuwado
ba:be Hido Tabo na:neheluminami.*

* 16:19 Oel 1:9-11; 2:33-34 * 16:20 Oel 14:3; Yun 2:3-4